

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Робоча програма
з дисципліни “Кримінально-процесуальне право України”

Харків – 2004

Рекомендовано до друку
Методичною радою
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
протокол № _____
від “ _____ ” _____ 2004 р.

Робоча програма з дисципліни **“Кримінальне право України”**
/ Укладачі: канд. юрид. наук, доц. **Гончаров І. Д.** / За ред. докт. юрид. наук,
проф. **Трубникова В. М.** – Харків, 2004. – с.

Рецензент: професор, кандидат юридичних наук, начальник
кафедри кримінального процесу Національного університету внутрішніх справ
Кожевников Г. К.

Обговорено на засіданні кафедри кримінально-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

“ _____ ” _____ 2004 р.

Протокол № _____

Загальні положення

Методика викладання курсу „Кримінально-процесуальне право України” розроблена з урахуванням основних положень відповідно до подальшого розвитку демократизації, зміцнення правопорядку та посилення боротьби зі злочинністю. Вона визначає обсяг і зміст навчального курсу.

Програма передбачає вивчення студентами основних положень науки кримінального процесу та кримінально-процесуального законодавства, які регламентують діяльність органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду із запобігання та припинення злочинної діяльності на теренах України.

Кримінально-процесуальне право України належить до навчальних дисциплін, засвоєння яких складає фундамент фахової підготовки юриста. Без міцних знань кримінально-процесуального права та практичних навичок його застосування не можна уявити суддю і прокурора, слідчого і адвоката, оперативного працівника органів МВС, СБУ та митних установ, оскільки виконувати ними функції безпосередньо і детально регламентовані саме цією галуззю права. Без знань кримінального процесу не можуть обійтись у своїй практичній діяльності інші представники юридичного фаху.

З погляду на це необхідно глибоко вивчити теорію кримінального процесу та норми кримінально-процесуального права і набути практичних навичок застосування правових норм до реальних життєвих ситуацій.

Завдання мають за мету забезпечити належну організацію практичних занять, зокрема: 1) закріпити, розширити та поглибити знання, одержані студентами на лекціях і в процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами; 2) активізувати розумову діяльність студентів в результаті колективного обговорення проблемних ситуацій; 3) виробити навички самостійного аналізу норм кримінально-процесуального права та теоретичних положень, викладених у кримінально-процесуальній літературі; 4) навчити працювати з матеріалами кримінальної справи і приймати належні рішення і складати процесуальні документи; 5) засвоїти методологію застосування теоретичних знань та кримінально-процесуального закону до конкретних життєвих фактів і ситуацій; 6) допомогти сформувати у студентів науковий світогляд, високу відповідальність за доручену справу, розуміння важливості завдань, які стоять перед посадовими особами та органами, що ведуть кримінальний процес.

Зміст завдань визначено потребами конкретної діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду, також діяльності учасників процесу. Цій меті відповідають передбачені в завданнях три форми проведення практичних занять: вирішення конкретних задач (казусів), колоквиуми та написання найбільш важливих процесуальних документів.

При виконанні завдань, підготовці до колоквиуму чи написанні відповідного процесуального документа слід вивчити конспект лекції, відповідні розділи підручника та іншу запропоновану літературу. Для юридичної оцінки фактичних обставин кожного завдання важливе значення має

вивчення відповідних норм Конституції України, Кримінально-процесуального кодексу та керівних вказівок Верховного Суду України¹.

Завдання виконуються письмово в зошиті для практичних занять. Відповіді на кожне запитання повинні бути мотивованими, включати посилання на відповідні норми Кримінально-процесуального кодексу (КПК), а в необхідних випадках – на відповідні постанови Верховного Суду України та матеріали судової практики.

На практичному занятті студент доповідає зміст завдання, відповідає на поставлені запитання, а при необхідності коротко їх пояснює. В обговоренні запропонованого рішення може взяти участь кожний студент.

Після закінчення обговорення завдання студентами, викладач робить висновок, звертаючи увагу на помилки і неточні рішення, а також формулює правильні відповіді.

Процесуальні документи студенти складають, як правило, на практичних заняттях. Для цього необхідно вивчити за підручником все, що стосується характеристики цього акта, засвоїти вимоги Кримінально-процесуального кодексу України, ознайомитись з умовами для написання даного документу та його зразками.

Процесуальні документи мають бути написані на окремих аркушах. Написані документи здаються для перевірки. На наступному занятті проводиться їх обговорення з аналізом конкретних недоліків і помилок. Після цього процесуальні документи повертаються студентам для виправлення допущених помилок та недоліків.

Для практичного засвоєння матеріалу кожному студенту необхідно самостійно скласти такі процесуальні документи:

1. Постанову про порушення кримінальної справи.
2. Постанову про відмову в порушенні кримінальної справи.
3. Постанову про притягнення як обвинуваченого.
4. Постанову (ухвалу) про обрання запобіжного заходу.
5. Постанову (ухвалу) про призначення експертизи.
6. Постанову (ухвалу) про зупинення кримінальної справи.
7. Постанову (ухвалу) про закриття кримінальної справи.
8. Протокол про оголошення обвинуваченому про закінчення досудового слідства і пред'явлення йому матеріалів справи для ознайомлення.
9. Постанову (ухвалу) про задоволення або відхилення різних клопотань учасників процесу.
10. Подання слідчого в порядку ст. 23 КПК України.
11. Обвинувальний висновок.
12. Постанову судді (ухвалу) розпорядчого засідання суду про віддання обвинуваченого до суду.
13. Вирок.
14. Окрему ухвалу.

¹ Див. Завдання до практичних занять з кримінального процесу. - Харків, 1999. Колектив авторів.

Для вивчення всіх тем кримінального процесу рекомендується користуватись такими нормативними актами та підручниками:

1. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи – К., 1992.
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950 р. // Вісник Верховного Суду України. – 1997.- № 3; Юридичний вісник України. – 1998. 8-14 січня.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. – Д., 1996.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України. – Х., 2001.
5. Закон „Про мови в Українській РСР” від 8 жовтня 1989 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45 (додаток). – Ст. 18-23.
6. Закон „Про прокуратуру”. – 1991.
7. Закон „Про судоустрій України”. – 2002.
8. Закон „Про статус суддів”. – 1992.
9. Закон „Про адвокатуру”. – 1992.
10. Закон „Про оперативно-розшукову діяльність”. – 1992.
11. Закон „Про міліцію”. – 1990 р. (зі змінами 19.06.92 і 26.01.93).
12. Закон „Про службу безпеки України”. – 1992.
13. Закон „Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”. – 1993.
14. Закон „Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”. – 1993.
15. Закон „Про попереднє ув'язнення”. – 1993.
16. Закон „Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду”. – 1994.
17. Закон „Про судову експертизу”. – 1994.
18. Закон „Про розвідувальні органи України”. – 2002.
19. „Положення про органи попереднього слідства в системі МВС України”. Затверджене 25 листопада 1992. – К., 1992.
20. Утворення Касаційного суду – поза Основним законом. Рішення Конституційного Суду України. ГУ від 13.01. 2004.

Нормативні матеріали, підручники, література

При підготовці до практичних занять важливе значення має вивчення постанов Пленуму Верховного Суду України, а також інших матеріалів судової практики. Для цього слід користуватись Збірником Постанов Пленуму Верховного Суду України, Інформаційним бюлетенем Верховного Суду України, а також журналами „Право України”, „Адвокат” та газетою „Голос України”. В цих виданнях публікуються закони, нормативні акти, матеріали судової практики Верховного Суду та інших судів України. Бажано також користуватись Коментарем судової практики в кримінальних та адміністративних справах (1973-1998). – К., 1998.

Підручники завжди треба мати під рукою. Рекомендуються такі підручники:

1. Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України. – К. С., 1999.
2. Кримінальний процес України / авторський колектив. – Х., 2000.

З літературних джерел рекомендуються:

1. Теория доказательств в советском уголовном процессе. – М., 1973.
2. Процессуальные акты предварительного расследования. Примерные образцы / Под ред. С.В. Бородин. – М., 1983.
3. Энциклопедический юридический словарь. – М., 1997.
4. Михайленко О. Р. Складання процесуальних актів у кримінальних справах. – К., 1996.
5. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. – М., 1968. -Т. 1-2.
6. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства. – Спб., 1996. -Т. I.
7. Элькин П. С. Толкование и применение норм уголовно-процессуального права. – М., 1967.

Рекомендовані завдання до практичних занять в сукупності охоплюють весь матеріал курсу кримінально-процесуального права України.

Завдання до практичних занять з кримінального процесу

Теми 1 і 2. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ І СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

План колоквиуму

1. Поняття й завдання кримінального процесу.
2. Стадії кримінального процесу.
3. Джерела кримінально-процесуального права.
4. Процесуальні функції.
5. Процесуальна форма.
6. Процесуальні гарантії.
7. Дія кримінально-процесуального закону в часі, у просторі та щодо осіб.

Нормативні акти та література

1. Конституція України. Ст. 132, 133.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України. Ст.ст. 2, 3.
3. Кримінальний кодекс України. Ст.ст. 4, 5, 6.
4. Наказ Генерального прокурора України від 4 квітня 1992 р. „Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що ведуть боротьбу із злочинністю”. – К., 1992.
5. М. М. Михеєнко., В. Т. Нор, В.П. Шибіко. Кримінальний процес України. – К., 1992. – С. 23-28.

6. Альперт А. С. Кримінально-процесуальні функції: поняття, система, суб'єкти. – Х., 1995.

7. Гончаров И. Д. Возникновение й развитие института предварительного следствия в советском уголовном процессе. – К., 1980.

8. Гришин Ю.О. Закінчення досудового слідства зі складанням обвинувального акта: Автор, дис. канд. юрид. наук. – Х., 2000.

Завдання

1. Гр-ка Хаєцька протягом року займалась протиправним продажем бензину з нафтобази, а виручені кошти привласнювала. Оперативні працівники міліції зафіксували понад 12 випадків такої реалізації. Крім того були записані номери машин покупців бензину, а також записані на кіноплівку численні факти купівлі-продажу бензину. В ході досудового слідства оперативні працівники були допитані як свідки, а записи номерів машин та кіноплівка прилучені до справи згідно з вимогам КПК України.

Укажіть, які із названих дій відносяться до сфери кримінально-процесуальної діяльності.

Яке співвідношення між оперативно-розшуковою і кримінально-процесуальною діяльністю?

2. Слідчий райвідділу внутрішніх справ Маленко порушив 1 липня 2003 року кримінальну справу за фактом розкрадання майна (ст. 185 (крадіжка) Кримінального кодексу (КК) України). Виконавши всі необхідні слідчі дії, які підлягають доказуванню, та притягнувши до кримінальної відповідальності як обвинуваченого гр. Сидорчука, слідчий досудове слідство по справі закінчив до 30 липня 2003 р. Однак слідчий Маленко дії (передбачені ст.ст. 217-222 КПК) виконувати не став, мотивуючи це тим, що термін досудового слідства по справі закінчується лише через місяць, тобто 1 вересня 2003 р., а в його провадженні перебувають справи, термін розслідування яких завершується раніше.

Проаналізуйте дії слідчого з точки зору задач кримінального судочинства (ст. 2 Кримінально-процесуального кодексу (КПК) України).

3. При спробі крадіжки з продуктового магазину органам міліції вдалось затримати одного із співучасників, тоді як двоє інших зникли. Розпочаті заходи по їх затриманню успіху не принесли.

Чи можна вважати, що поставлена законодавцем задача швидкого і повного розкриття злочину в даному випадку реалізована?

Як співвідносяться вимоги швидкого проведення слідства по справі і необхідність повноти дослідження всіх обставин, що мають значення для справи?

4. Що слід розуміти під кримінально-процесуальними функціями? Укажіть в наведеному переліку кримінально-процесуальні функції: обвинувачення; захист; прокурорський нагляд; розкриття злочину та установлення винного; розслідування.

5. Гр. Ушаков, затриманий за підозрою в скоєні злочину, подав клопотання про забезпечення йому захисника. Чи підлягає задоволенню це клопотання? Яким чином воно повинно виконуватись?

6. Під час судового розгляду підсудний подав клопотання про відмову – від призначеного йому судом захисника. На його думку, той захисник не досить знайомий з матеріалами справи. Він зажадав запросити іншого захисника за власним вибором.

Суд відмовив підсудному в задоволенні його клопотання, пославшись на заперечення адвоката проти заявленого йому відводу.

Чи правильне рішення суду? У чому суть кримінально-процесуальних гарантій?

7. При проведенні досудового слідства виникла необхідність провести обшук згідно з вимогами ст.ст. 181, 183 КПК України. Обшук було проведено в присутності одного понятого і при відсутності обвинуваченого, як власника житла, а також при відсутності членів його сім'ї.

Укажіть, чи допущені в даному випадку які-небудь порушення кримінально-процесуальної форми?

Запитання для самоконтролю

1. Поняття кримінального процесу та його задачі. Регулююча роль кримінального процесу у вирішенні кримінальних справ. Значення кримінального процесу в забезпеченні умов для успішної боротьби зі злочинністю. Стадії кримінального процесу. Назвіть їх та дайте кожній із них характеристику. Яке практичне значення мають стадії при розгляді та вирішенні кримінальних справ?

Назвіть у наведеному нижче переліку стадії кримінального процесу. Назвіть основні їх ознаки.

Порушення кримінальної справи.

Дізнання.

Досудове розслідування.

Віддання до суду.

Судовий розгляд.

Підготовча частина судового розгляду.

Судові дебати.

Поставлення вироку.

Виконання вироків, ухвал і постанов суду.

Провадження в справах про хуліганство.

Перегляд вироків, ухвал і постанов суду, що набрали законної сили.

Провадження про застосуванню примусових заходів медичного характеру.

Відновлення справ у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Провадження його застосуванню примусових заходів медичного характеру.

Тема 3. ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

План колоквиуму

1. Поняття принципів кримінального процесу та їх значення.
2. Закріплення принципів кримінального процесу в Конституції та КПК України.
3. Система принципів кримінального процесу.
4. Зміст кожного з принципів кримінального процесу.
5. Дія принципів у різних стадіях кримінального судочинства.

Нормативні акти та література

1. Конвенція про захист прав і основних свобод людини.
2. Про мови в Українській РСР: Закон України від 08.10.1989 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45 (додаток). – Ст. 18-23.
3. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.1.1996 р. № 9 // Кримінальний кодекс України. Кримінально-процесуальний кодекс України. Постанови Пленуму Верховного Суду України із загальних питань судової діяльності в кримінальних справах. – К. 1999¹. – С. 384-390, 390-395, 511-520.
4. Про застосування законодавства, що забезпечує незалежність суддів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1996 р. № 4 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). С. 376-384.
5. Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 // (*). – С. 390-395.
6. Про застосування законодавства, яке забезпечує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.07.1995 р. № 10 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р.) // (*). – С. 650-656.
7. Про деякі питання, що виникають при застосуванні судами законодавства, яке передбачає оскарження до суду санкції прокурора на арешт: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.09.1994 р. № 10 (зі змінами, внесеними Пост; Пленуму Верх. Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 636-638.

Завдання

1. При відкритті судового засідання в справі К. який звинувачувався в розбійному нападі, захисник підсудного заявив суду, що К. – латиш за національністю, погано володіє українською мовою, однак досудове слідство велося без участі перекладача. На цій підставі захисник просив суд повернути справу прокуророві для провадження досудового слідства.

¹ Надалі, якщо не вказано інше, див. назване видання, позначене (*).

Прокурор заперечував клопотання захисника, посилаючись на те, що на досудовому слідстві К. не просив забезпечити його перекладачем. На судове ж засідання перекладача було викликано, за його участю була розглянута справа.

Як суду належало вирішити цю процесуальну ситуацію?

2. При призначенні до розгляду справи П., який звинувачувався в підпалі, було прийнято рішення слухати справу за участю прокурора і захисника. На судове засідання 18 серпня з'явилися: прокурор, захисник та всі свідки. Однак підсудний, який перебував під вартою, не був доставлений, і справа була відкладена. 30 серпня на судове засідання був доставлений підсудний, з'явилися всі свідки, прокурор, але не з'явився захисник. У зв'язку з цим суд ухвалив: “Зважаючи на те, що захисник не з'явився і вдруге відкласти справу недоцільно, розглянути її без участі прокурора і без участі захисника”.

Після цього суд розглянув справу і виніс вирок. Чи правильні дії суду?

3. У справі У. і В., відданих до суду за розбій, до судового засідання викликалися свідки і потерпілі М. та С. На судове засідання з'явився лише свідок Т. Потерпілі та інші свідки в суд не з'явилися. Відомостей про вручення їм повісток у справі не було. Прокурор вважав можливим розгляд справи за відсутності свідків. Захисник приєднався до думки прокурора. Суд ухвалив слухати справу.

Підсудні У. і В., які на досудовому слідстві визнавали себе за винних, на судовому засіданні відмовилися від своїх показань і заперечували свою винність. Суд допитав підсудних, оголосив їх показання на досудовому слідстві, допитав Т., оголосив свідчення потерпілих та інших свідків, дані на досудовому слідстві, й виніс вирок. Чи правильні дії суду?

4. Районний суд у складі судді М. розглядав 7 липня справу А., який звинувачувався за ст. 191 КК України (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем). Не закінчивши розгляд справи, суд зробив перерву до 15-ї години 8 липня. Вранці 8 липня районний суд розглянув справу Щ., який звинувачувався за ч. 2 ст 296 КК України (хуліганство), і виніс вирок. Після короткої перерви в призначений час суд продовжив розгляд справи А. і того ж дня виніс вирок.

Чи допущено порушення в справі? Якщо допущено, то в чому саме воно виявилось і які мало наслідки?

5. Суддя, ознайомившись у розпорядчому засіданні зі справою С., який звинувачувався в розбійному нападі, визнав за необхідне повернути справу прокуророві для проведення додаткового розслідування. Свою постанову суддя мотивував тим, що С. винним себе не визнав, однак на досудовому слідстві не були проведені очні ставки між ним і свідками та потерпілими. На цю постанову суду було зроблено прокурором подання з мотивів, що: обвинувачений ні на досудовому слідстві, ні при ознайомленні його з матеріалами слідства в порядку, передбаченому ст. 218 КПК України, не порушив клопотання про проведення очних ставок зі свідками і потерпілими.

Чи обґрунтоване подання прокурора та чи відповідає воно принципам кримінального процесу?

6. К. був визнаний винним у тому, що, працюючи завідувачем складу заводу, систематично привласнював державні гроші, які одержував за проданий спецодяг, у наслідок чого у нього виникла нестача, за фактом якої було порушено кримінальну справу за ч. 3 ст. 191 КК України (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем). На досудовому слідстві і в суді К. винним себе не визнав. Він заявив, що розкраданням ніколи не займався, що згадану суму у нього було викрадено в трамваї, коли він віз гроші додому, бо каса заводу була вже закрита, а про скоєну в трамваї крадіжку одразу ж заявив у міліцію.

В обвинувальному вирокі суд обґрунтував своє рішення показаннями свідків С. і Г. про те, що К. зобов'язаний був вносити в касу виручку кожного дня і що необхідності відносити гроші додому в нього не було. Відхиляючи версію підсудного про крадіжку грошей в трамваї, суд зазначив у своєму вирокі, що вона нічим не підтверджена, крім заяви підсудного, та що “саме К., а не слідчі органи, зобов'язаний був довести свою заяву”.

Чи відповідає вирок суду принципам кримінального процесу.

7. Слідчий, у провадженні якого була кримінальна справа про крадіжку, яку вчинили М і Т., дав доручення дільничному інспекторові встановити місцезнаходження Т., який на виклики слідчого не з'являється і за вказаною домашньою адресою не проживає.

З'ясувавши, що Т. може підтримувати зв'язок зі своєю дружиною і з М. за допомогою листування, дільничний інспектор запропонував листоноші всю кореспонденцію, яка надходить на ім'я названих осіб, доставляти спочатку йому для перевірки, а потім адресатам.

Дайте оцінку діям інспектора. Чи відповідає вона принципам кримінального процесу?

8. Віце-президент комерційного банку К. був викликаний до суду в справі про злочин, передбачений ст. 186 КК України (грабіж), як потерпілий. При відкритті судового засідання К. звернувся з клопотанням про те, щоб справа була заслухана в закритому судовому засіданні. Клопотання він обґрунтував тим, що не бажає розголошення обставин події, бо це може спричинити негативні наслідки для діяльності банку. При цьому він послався на ст. 27 Закону “Про банки та банківську діяльність”. Суддя задовольнив клопотання і виніс постанову: “Зважаючи на те, що розголошення даних судового розгляду може мати негативні наслідки для діяльності комерційного банку, розгляд справи провести в закритому судовому засіданні”.

Якими принципами процесу необхідно керуватися при оцінці прийнятого суддею рішення?

9. У районну прокуратуру звернулася З. із заявою про те, що її дочка зґвалтована М. Після перевірки заяви слідчий порушив кримінальну справу за ознаками злочину передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України (зґвалтування), і розпочав розслідування. У висновку судово-медичної експертизи, яка була призначена в даній справі, констатувалося, що на тілі потерпілої мають місце характерні для зґвалтування сліди.

Після закінчення розслідування слідчий запросив потерпілу для ознайомлення з матеріалами справи (ст. 217 КПК України). Потерпіла звернулася до слідчого з письмовою заявою, в якій просила звільнити М. від кримінальної відповідальності, бо вона примирилася з ним і вони подали заяву до загсу про реєстрацію шлюбу. Потерпіла також вказала, що заяву про згвалтування в суд подала мати проти її волі.

З урахуванням наведених обставин слідчий прийняв постанову про закриття справи за п. 6 ч. 1 ст. 6 КПК України.

Чи дотримувався слідчий принципів кримінального процесу? Назвіть норми закону, в яких ці принципи передбачені, і зробіть правовий аналіз процесуальної ситуації, яка склалася в даному випадку.

Запитання для самоконтролю

1. У чому суть принципу кримінального процесу? Яке його поняття?
2. У чому полягає практичне значення принципів кримінального процесу?
3. Як класифікуються принципи кримінального процесу?
4. Які принципи кримінального судочинства закріплені в Конституції України?
5. У чому полягає суть принципу публічності (офіційності) кримінального процесу?
6. Чи є обмеження принципу публічності в кримінальному процесі України?
7. У чому полягає суть принципу рівності громадян перед законом і судом?
8. В яких випадках принцип гласності судочинства обмежується?
9. Чи розповсюджується принцип гласності на досудове розслідування кримінальної справи?
10. У чому, на Вашу думку, переваги змагального процесу?
11. Що означає встановлення об'єктивної істини в справі?
12. Яка формула презумпції невинності обвинуваченого?
13. Що означає право на захист від звинувачення? Хто його здійснює в кримінальному процесі?
14. Що означає принцип незалежності суддів у вирішенні кримінальних справах?
15. У чому виявляється рівність учасників судового розгляду кримінальної справи?
16. Що означає принцип безпосередності в розгляді кримінальної справи?

Тема 4. СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План колоквіуму

1. Поняття і класифікація суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.
2. Державні органи і службові особи, які ведуть кримінальний процес: їх процесуальний статус.

3. Особи, які захищають свої чи інші інтереси, які вони представляють у кримінальному процесі: їх процесуальний статус.

Нормативні акти та література

1 Про статус суддів: Закон України від 15.12.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 8. – Ст. 56.

2. Про прокуратуру: Закон України від 05.12.1991р. // Там же. – 1991. – № 53. – Ст. 793; 1993. № 5. – Ст. 474.

3. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. Ст. 62.

4. Про міліцію: Закон України від 25.12.1990 р. (зі змінами і доповненнями від 19.06.1992 р. і 26.01.1993 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. –Ст. 20; 1992. – № 36. – Ст. 526.

5. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 360.

6. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. // Там же. – 1994. – № 11. – Ст. 51.

7. Положення про органи попереднього слідства в системі МВС України: Затв. 25.11.1992 р.; – К, 1992.

8. Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами України норм кримінально-процесуального законодавства, якими передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1978 р. № 8 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1984 р. № 6; від 04.06.1993 р. № 3; від 03 12.1997 р. № 12) // (*). – С. 428-432.

9. Про судову практику в кримінальних справах, які порушуються не інакше як за скаргою потерпілого: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.01.1974 р. № 2 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 30.12.1977 р. № 7; від 27.02:1981 р. № 2; від 04.06.1993 р № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 411-415.

10. Про застосування законодавства, що забезпечує незалежність суддів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1996 р. № 4 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 376-384.

11. Про застосування законодавства, яке забезпечує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.06.1995 р. № 10 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 650-656.

12. Про деякі питання, що виникають при застосуванні судами законодавства, яке передбачає оскарження до суду санкції прокурора на арешт: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.09.1994 р. № 10 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 636-638.

13. Брынцев В. Д. Судебная власть (правосудие): пути реформирования в Украине. – Х., 1998.
14. Альперт С.А. Кримінально-процесуальні функції: поняття, система, суб'єкти. – Х., 1995.
15. Альперт С. А. Субъекты уголовного процесса. – Х., 1998.
16. Гошовський М. І., Кучинська О. П. Потерпілий в кримінальному процесі України. – К., 1998.
17. Бушуєв Г. И. Судья в уголовном процессе. – М., 1984.
18. Гуляев А. П. Следователь в уголовном процессе. – М., 1981.
19. Бекешко С. П., Матвиенко Ю.А. Подозреваемый в советском уголовном процессе. – Минск, 1989.
20. Святоцький О. Д., Міхеєнко М. М. Адвокатура України. – К., 1997.

Завдання

1. У справі про вбивство сторожа магазину М. оперуповноважений відділу кримінального розшуку В. виконав усі невідкладні слідчі дії і після чого Згідно зі ст. 109 КПК України, надіслав справу прокуророві для проведення" досудового слідства.

Слідчий прокуратури прийняв цю справу до свого провадження і надіслав на ім'я начальника райвідділу внутрішніх справ листа з проханням виконати низку слідчих дій. Начальник райвідділу письмово відповів слідчому, що злочинця в справі встановлено і заарештовано, а справа підслідна прокуратурі, тому він не має права доручити підлеглим йому працівникам виконувати слідчі дії в даній справі.

Чи правильні дії слідчого і начальника РВВС? Охарактеризуйте процесуальні та не процесуальні форми взаємодії слідчого з органами дізнання при розслідуванні кримінальної справи?

2. Прокурор району, ознайомившись з матеріалами справи, порушеної за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України (грабіж), дав слідчому письмові вказівки: а) допитати як свідків С. і К.; б) провести очну ставку між потерпілим Г. і підозрюваним Ш.; в) провести обшук на квартирі брата підозрюваного, де можуть бути приховані речі потерпілого; г) притягти Ш. як обвинуваченого і пред'явити йому обвинувачення в розбійному нападі за ч. 1 ст. 187 КК України (розбій).

Однак після допиту свідків і очної ставки слідчий дійшов висновку, що підстав для проведення обшуку та для притягнення Ш. як обвинуваченого немає, тому вказівки прокурора в цій частині не виконав, про що сповістив останнього.

Чи відповідають дії слідчого вимогам закону? У чому полягає процесуальна самостійність слідчого?

3. За заявою потерпілої про її пограбування трьома невідомими була порушена кримінальна справа за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України (розбій). Через 10 днів справа надійшла до слідчого. Начальник райвідділу внутрішніх справ одержав про це інформацію і доручив на оперативній нараді оперуповноваженому карного розшуку допитати потерпілу і

з урахуванням одержаних відомостей вжити необхідних оперативних заходів щодо розкриття злочину і розшуку винних. Виконавши ці вказівки, співробітник карного розшуку надіслав відповідні матеріали начальникові РВВС, який передав їх слідчому для приєднання до справи.

Оцініть дії начальника РВВС і оперуповноваженого карного розшуку. Як має відреагувати прокурор на дії органу дізнання? Складіть від імені прокурора відповідний документ.

До суду були віддані С. і А. за звинуваченням у крадіжці мотоцикла у Б. (ч. 1 ст. 185 КК України – крадіжка). Обох захищав призначений судом адвокат В. Під час судового слідства С. підтвердив показання, дані ним раніше, і визнав себе винним у крадіжці мотоцикла разом з А. Останній змінив свої показання, які він дав на досудовому слідстві, і заявив, що про крадіжку мотоцикла нічого не знав, оскільки С. переконав його, що вони забирають у Б. мотоцикл, який він купив раніше.

Як має діяти суд?

4. Ж. було притягнуто до кримінальної відповідальності за те, що він, перебуваючи в нетверезому стані, без причини приставав на вулиці до неповнолітньої П., ганьбив її, а потім побив, завдав тілесних ушкоджень середньої тяжкості. Під час затримання Ж. учинив опір працівникові міліції.

На досудовому слідстві та судовому засіданні Ж. за винного себе не визнав і категорично заявив, що вказаних дій він не вчиняв.

З матеріалів справи видно, що захист Ж. здійснював адвокат Г., хоч у справі немає ордера юридичної консультації, яким би їй доручалося здійснювати захист Ж.

Під час судового слідства підсудний відмовився від захисника, посилаючись на те, що адвокат Г. не знає досконало його справи та що у них різні позиції. Адвокат підтвердила, що її позиція дійсно не збігається з позицією підзахисного і що вона змушена визнати його винним.

Як має діяти суд?

5. У справі М. (1966 р. народження) за звинуваченням у розбої на судовому засіданні з'явилися прокурор і призначений судом захисник. При відкритті судового засідання М. заявив, що захисник йому не потрібний, що він буде захищатися самостійно. У зв'язку з цим підсудний звернувся до суду з клопотанням про звільнення захисника від участі в справі. Прокурор у своїй заяві вказав на те, що справа складна і участь захисника в ній потрібна.

Як має діяти суд?

Той же випадок, але підсудний – неповнолітній.

6. Справу Л., який звинувачувався за ч. 2 ст. 119 КК України (вбивство через необережність), було призначено до розгляду за участю прокурора і захисника. На судовому засіданні захисник не з'явився. Головуючий спитав підсудного про згоду на розгляд справи без участі захисника у зв'язку з його неявкою. Підсудний згодився. Суд розглянув справу і виніс вирок.

Чи правомірні дії суду?

7. При розслідуванні справи про крадіжку з гуртожитку речей потерпілого Р. слідчий дійшов висновку, що в справі досить доказів, які

вказують на вчинення крадіжки одним із п'яти мешканців кімнати, в якій проживав Р. На цій підставі слідчий допитав усіх мешканців кімнати як підозрюваних.

Чи відповідають вимогам закону дії слідчого?

8. Під час розслідування справи керівника дільниці М., відданого до суду за ч. 1 ст. 273 КК України (порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах), слідчий обрав як запобіжний захід підписку про невиїзд, після чого допитав М. як підозрюваного.

Перевіrivши матеріали справи, прокурор вказав слідчому, що М. не можна було допитувати як підозрюваного, оскільки до притягнення його як обвинуваченого не було обрано запобіжний захід – взяття під варту. На цій підставі прокурор запропонував слідчому до притягнення М., як обвинуваченого, допитувати його як свідка.

Чи правильна вказівка прокурора?

9. У справі О., притягнутого до відповідальності за вбивство Б., до слідчого надійшли одночасно заяви батька і брата загиблого, які клопоталися про визнання його потерпілим у справі. Як має діяти слідчий?

Той же випадок, але заява батька вбитого надійшла до слідчого після того, як брат убитого був уже визнаний потерпілим постановою слідчого.

Той же випадок, але слідчий визнав потерпілим і батька, і брата загиблого без їх заяв. При цьому батько заявив, що він не бажає бути потерпілим.

10. К. було притягнуто до відповідальності за крадіжку пальта у Є. Під час розслідування було встановлено, що К. продав украдене пальто Р., який купив його не знаючи, що воно крадене. Пальто було відібране у Р. і повернуто Є. Під час розгляду справи К. до початку судового засідання в суд з'явився Р. і подав заяву про визнання його цивільним позивачем і про стягнення на його користь з К. суми, що дорівнює вартості пальта. Чи може бути Р. допущений як цивільний позивач у справі К.?

11. Інструктор автошколи К., перебуваючи в нетверезому стані, керував автомашиною, що належала начальникові цієї школи, разом з яким вони поверталися з полювання. Порушивши правила безпеки руху, він збив Д. і С. Від одержаних травм Д. помер, залишивши на утриманні працездатної, але не працюючої дружини двох малолітніх дітей. Витрати на похорон взяв на себе брат загиблого. С. внаслідок наїзду одержав тяжкі тілесні ушкодження і перебував на лікуванні 43 дні. Після закінчення лікування він був визнаний інвалідом II групи. Безпосередній власник автомашини одержав легкі тілесні ушкодження. У зв'язку зі злочином було порушено кримінальну справу і почато розслідування.

Хто, до кого і на яких підставах може заявити цивільний позов у даній справі?

12. Водія міськплодоовочоторгу В. було віддано до суду за ч. 3 ст. 286 (порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами) КК України (порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують

транспортними засобами) за порушення правил безпеки руху, внаслідок чого С. заподіяно тяжкі тілесні ушкодження.

У день розгляду справи до суду з'явився адвокат – представник С. До початку судового засідання він подав позов на контору міськплодоовочеторгу, якій належав автомобіль, про відшкодування шкоди, заподіяної С. у наслідок втрати ним працездатності. Адвокат клопотався перед судом про відкладення справи і виклик представника контори міськплодоовочеторгу.

Прокурор і захисник заперечували проти відкладення справи, посиляючись на те, що це затримає її розгляд. Суд ухвалив: “Зважаючи на те, що розгляд цивільного позову та залучення контори міськплодоовочеторгу до участі в справі затримає і ускладнить розгляд справи, клопотання представника С. Відхилити. Надати С. право заявити свій позов у порядку цивільного судочинства”. Після цього суд розглянув справу і ухвалив вирок. Чи обґрунтовані дії суду?

13. У провадженні слідчого перебувала справа про звинувачення М. в тому, що він, працюючи головним бухгалтером автопідприємства, зловживав службовим становищем і безпідставно нарахував шоферам К. та П. аванс по відрядженню, на що вони купили спиртні напої і всі разом їх розпили.

Щодо К. і П. справу було припинено у зв'язку з відданням їх на поруки трудовому колективу автопідприємства. Коли ж слідство стосовно М. наближалось до завершення, автопідприємство, потерпіле від злочину, надіслало слідчому позовну заяву, в якій зажадало визнати автопідприємство цивільним позивачем і притягнути до майнової відповідальності винних.

Розглянувши заяву, слідчий виніс постанову про визнання автопідприємства цивільним позивачем і про притягнення М., К. і П. цивільними відповідачами в справі.

Чи правильне рішення слідчого про притягнення М., К. і П. як цивільних відповідачів у цій справі?

Запитання для самоконтролю

1. Кого слід вважати суб'єктами кримінально-процесуальної діяльності?
2. Які функції виконує суд у сфері кримінального процесу?
3. Який процесуальний статус має суддя в кримінальному процесі?
4. Яку функцію виконує прокурор у кримінальному процесі і який його процесуальний статус?
5. Які повноваження начальника слідчого відділу (управління, відділення) та його заступника?
6. Які завдання і повноваження слідчого?
7. Які органи дізнання діють за законодавством України?
8. Які процесуальні повноваження органу дізнання та особи, яка проводить дізнання (дізнавача)?
9. Які підстави для відводу судді, прокурора, слідчого та особи, яка проводить дізнання? Який порядок вирішення заявленого відводу?
10. Хто визнається потерпілим і який його процесуальний статус у кримінальному процесі?

11. Хто є підозрюваним у кримінальному процесі? Які підстави для затримання особи як підозрюваного?
12. Хто є обвинуваченим і який його процесуальний статус?
13. Хто є законним представником неповнолітнього обвинуваченого і який його процесуальний статус?
14. Хто може бути захисником обвинуваченого (підсудного) і які його права та обов'язки в кримінальному процесі?
15. Хто з учасників процесу може мати свого представника? Який процесуальний статус останнього?
16. З якого часу захисник допускається до кримінального процесу і в яких випадках його участь є обов'язковою?
17. Які обставини виключають участь у справі особи як захисника⁹
18. Хто може бути цивільним позивачем у кримінальній справі і який його процесуальний статус?
19. Хто може залучатися до процесу як цивільний відповідач і який його статус?

Тема 5. ДОКАЗИ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)

План колоквиуму

1. Поняття і зміст обставин, що підлягають доказуванню.
2. Поняття предмета доказування в кримінальній справі та його структура.
3. Межі доказування.
4. Поняття доказу в кримінальному процесі. Джерела доказів.
5. Допустимість і належність доказів.
6. Класифікація доказів. Характеристика їх окремих джерел.

Нормативні акти та література

1. Порядок обчислення розміру фактичних витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння та зарахування стягнених з винних осіб коштів до відповідного бюджету і їх використання: Затв. Постановою Кабінету Міністрів від 16.07.1993 р. // Урядовий кур'єр. – 1993. – № 121, 122.
2. Про додержання судами України процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.12.1985 р. (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 05.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 480-486.
3. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3 від 13.01.1995 р. №3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.

4. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 р. (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1994 р. № 12) // (*). – С. 547-556.

5. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. № 9 // (*). – С. 384-390.

6. Михеенко М. М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве. – К., 1984. – Гл. 3, 4.

7. Нор В. Т. Проблеми теорії і практики судових доказів. – Львів, 1978

8. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. – М., 1968 – Т 1. Гл. 10, 12.

9. Сибилева Н. В. Допустимость доказательств в советском уголовном процессе. – К., 1990.

10. Теория доказательств в советском уголовном процессе. – М., 1973. – Гл. 3, 4.

Завдання

1. Під час розслідування справи про автотранспортну пригоду слідчий зібрав такі докази:

1) допитаний як свідок лікар швидкої допомоги П. пояснив, що коли він надавав допомогу потерпілому Т. на місці події, останній був ще живий і повідомив, що його збила автомашини ВАЗ чорного кольору;

2) свідок Г. показав, що зі слів співробітника В. йому відомо, що сусід останнього по гаражу А. ремонтував розбиту фару і рихтував ліве крило на своєму автомобілі ВАЗ чорного кольору і при цьому розповідав В., що скоїв наїзд на пішохода;

3) на допиті свідок В. підтвердив показання Г.;

4) підозрюваний А. на допиті заперечував свою причетність до наїзду на Т. і заявив, що того ж дня взагалі не виїжджав із гаража і ні про яку аварію не розповідав;

5) при огляді автомашини А. встановлено: ВАЗ-2105 чорного кольору має сліди від рихтовки на лівому крилі, відсутнє скло на лівій фарі, на внутрішній стороні бампера наявні плями речовини темно-бурого кольору, схожі на кров;

6) згідно з висновком судово-медичної експертизи плями темно-бурого кольору – це кров людини 1 групи, як і кров потерпілого;

7) свідок Б. показав, що він бачив, як легковий автомобіль ВАЗ-2105 чорного кольору на великій швидкості наїхав на громадянина і зник;

8) на місці події вилучені осколки скла, за своїм зовнішнім виглядом схожі на скло від автомобільної фари;

9) згідно з висновком криміналістичної експертизи ці осколки складають частину скла від фари автомобіля типу ВАЗ-2105;

10) вивчення особи А. встановило, що він на роботі і в побуті характеризується позитивно. Двічі притягувався до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Класифікуйте зібрані докази і вкажіть їх джерела.

2. К. та С. підозрювались у розкраданні товарно-матеріальних цінностей із продовольчого магазину. К. дав свідчення, що крадіжку з магазину він скоїв сам. С. при цьому не був присутній, оскільки він з ним не знайомий і раніше ніколи його не бачив. Слідчий додав до матеріалів кримінальної справи фотознімки, зроблені при огляді місця події, в тому числі фотографії контрольного замка зі слідами злому, пролому в дверях та слідів, залишених знаряддями злому. Крім того, до справи був доданий знімок, виявлений у С. при обшуку, на якому він і К. стояли обнявшись серед інших громадян, які позували фотографу.

Дайте порівняльну характеристик доказового значення фотознімків місця події та фотознімка, виявленого при обшуку квартири С.

3. На підставі ст. 6 та 13 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 р. слідчим прокуратури Н-го району м. Харкова було надіслано до прокуратури Н-го району міста Белгорода (Російська Федерація) запит з проханням провести обшук у квартирі Д. До запиту додавалась постанова слідчого про проведення обшуку, санкціонована прокуратурою району. Одержаний протокол обшуку слідчий приєднав до матеріалів справи, але районний суд Н-го району м. Харкова не визнав протокол обшуку джерелом доказів, пославшись на те, що Кримінально-процесуальний кодекс України не передбачає винесення вироку на підставі доказів, одержаних відповідно до вимог іноземного процесуального законодавства.

Оцініть правильність рішення суду.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке предмет доказування в кримінальній справі?
2. Які елементи складають структуру доказування?
3. Що являє собою “подія злочину” як обставина, що підлягає доказуванню?
4. Які вимоги кримінально-процесуального закону щодо встановлення (доказування) суб'єкта і суб'єктивної сторони злочину?
5. Яка за своїм характером може бути заподіяна злочином шкода?
6. Чи підлягає відшкодуванню завдана злочином шкода і яка саме?
7. Чи підлягають доказуванню в кримінальній справі: а) розмір витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочину; б) розмір витрат цього ж закладу на стаціонарне лікування обвинуваченого, шкода здоров'ю, якого була завдана в ході оборони від його дій або під час затримання?
8. З якою метою законодавець вимагає встановлення (виявлення) причин і умов, що сприяли вчиненню злочину?
9. В якій статті КПК України міститься поняття доказу?

10. Які є джерела доказів у кримінальному процесі? В якій статті КПК вказано їх перелік?
11. Що слід розуміти під допустимістю доказу?
12. Що таке належність доказу?
13. Яке значення має правильне процесуальне оформлення доказу?
14. Як у теорії доказів прийнято класифікувати (групувати) докази та їх джерела?
15. Чи однакове доказове значення мають первинні та похідні докази та їх джерела?
16. Що є критерієм (підставою) поділу доказів на прямі і непрямі?

Тема 6. ПРОЦЕС ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ ТА ЙОГО СУБ'ЄКТИ

План колоквиуму

1. Поняття процесу доказування та його елементи.
2. Способи збирання і перевірки доказів у кримінальній справі.
3. Обов'язок доказування вини обвинуваченого.
4. Захисник як суб'єкт доказування.
5. Участь інших учасників процесу в доказуванні. Оцінка доказів.
6. Використання досягнень науки і техніки в процесі доказування.
7. Моральні засади доказування в кримінальному процесі.

Нормативні акти та література

1. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. № 3 (зі змінами, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. №3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.
2. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 р. № 5 (зі змінами, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1994 р. № 12 // (*). – С. 547-556.
3. Кримінальний процес України / Колектив авторів. – Х., 2000. – С. 155-177.
4. Сибільова Н. В. Допустимість доказів у радянському кримінальному процесі. – К., 1991.

Запитання для самоконтролю

1. Яку питому вагу має доказування в кримінально-процесуальній діяльності?
2. Що являє собою доказування як діяльність суб'єктів кримінального процесу?

3. Які елементи (етапи) процесу доказування?
4. Якими способами здійснюється процес доказування?
5. Які слідчі дії проводяться для збирання і перевірки доказів?
6. Які способи засвідчення і закріплення доказової інформації?
7. Від кого можуть бути прийняті докази?
8. Яка роль оперативно-розшукової діяльності органів дізнання в процесі доказування?
9. Що таке преюдиція і як вона використовується в процесі доказування?
10. На кому лежить обов'язок доказування вини обвинуваченого?
11. Які має обов'язки захисник в процесі доказування?
12. Які існують моральні засади доказування в кримінальній справі?

Тема 7. ОКРЕМІ ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ

7.1. Показання осіб як докази в кримінальному процесі

Нормативні акти та література

1. Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами України норм кримінально-процесуального законодавства, якими передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1978 р. (зі змінами, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1984 р. № 6; від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12 // (*). – С. 428-432.
2. Про додержання судами України процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.12.1985 р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12 // (*). – С. 480-486.
3. Теория доказательств в советском уголовном процессе. – М., 1973. – С. 567-732.
4. Смыслов Б.И. Свидетель в советском уголовном процессе. – М, 1975.
5. Якуб М. Л. Показания свидетелей и потерпевших. – М., 1968.

Завдання

1. Під час розслідування кримінальної справи з обвинувачення М. У вчиненні шахрайства слідчий при допиті потерпілих встановив, що після арешту обвинуваченої М. до її захисника Х. зверталось багато громадян, які не були потерпілими в даній справі. Вони просили його сприяти одержанню від М. або її родичів грошей, переданих їй для купівлі валюти за курсом, що нижче ринкового, й пропонували не звертатися з заявою в слідчі органи. Слідчий вирішив допитати Х. як свідка з метою виявлення інших потерпілих від шахрайських дій М., не встановлених слідством. Оцініть дії слідчого.
2. Х., який обвинувачувався у скоєнні разом з П. розбійного нападу на інкасатора для заволодіння грошовою виручкою, під час досудового слідства захворів тимчасовим розладом душевного стану і за ухвалою суду був поміщений на примусове лікування в психіатричну лікарню спеціального типу.

Справу з обвинувачення Х. було виділено в окреме провадження та зупинено до його оздоровлення. Справу з обвинувачення П. було направлено до суду і він був засуджений. Вирок набув чинності.

Після лікування Х. справу з його обвинувачення було поновлено, закінчено розслідування та направлено до суду. На судове засідання був викликаний та доставлений під конвоєм із кримінально-виконавчої установи П., який дав показання про участь Х. в розбої.

Чи може бути П. допитаний в суді і у якості кого?

3. При розслідуванні справи про замах на крадіжку з квартири слідчий приєднав до матеріалів справи рапорт трьох працівників позавідомчої охорони, які виїжджали на місце події за сигналом на пульті охоронної сигналізації та затримали С.

Прокурор району, перевіряючи кримінальну справу, дав вказівки допитати працівників міліції як свідків. Слідчий послався на те, що в рапортах докладно викладені всі обставини затримання і тому допитувати свідків немає необхідності, тим більше що у справі допитані мешканці, які бачили, як затримували С. На думку слідчого, рапорт цілком може бути джерелом доказів.

Проаналізуйте доводи слідчого.

Запитання до самоконтролю

1. Який процес формування показань осіб (одержання, сприйняття, фіксація, збереження, відтворення і передача інформації)?

2. Які чинники впливають на повноту і достовірність показань свідка і потерпілого?

3. Які особи можуть бути допитані як свідки?

4. Які особи не можуть бути допитані як свідки?

5. Який предмет показань свідків?

6. Які особливості формування показань неповнолітніх свідків?

7. Які права має свідок у кримінальному процесі?

8. Які обов'язки несе свідок за законодавством України?

9. За що і яку саме несе відповідальність свідок за законодавством України?

10. Які процесуальні гарантії проти неправдивих свідчень передбачені КПК України?

11. Чим відрізняється процесуальний порядок одержання показань від свідка і від потерпілого?

12. Який предмет показань підозрюваного і обвинуваченого?

13. Які особливості оцінки свідчень потерпілого?

14. Який предмет показань потерпілого?

15. Які існують види показань обвинуваченого і підозрюваного?

16. Чи має будь-яку перевагу зізнання обвинуваченого у вчиненні злочину в порівнянні з іншими доказами?

17. За яких обставин визнання обвинуваченим своєї вини у вчиненні злочину може бути основою для обвинувачення?

18. Чи має право захисник брати участь у допиті підозрюваного чи обвинуваченого за КПК України?

19. Які особливості оцінки показань обвинуваченого та підозрюваного?

20. В яких випадках і з приводу яких обставин може бути допитаний експерт?

7.2. Речові доказів. кримінальному процесі

Нормативні акти та література

1. Про практику застосування судами України законодавства про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином і стягнення безпідставно нажитого майна: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1989 р. (п. 19. 20) // Бюлетень законодавства і юридич. практики. – 1993 – № 6. – С. 274.

2. Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності: Постанова Пленуму Верхові Суду України від 25.12.1992 р. (п.37) // Постанова Пленуму Верхові Суду України від 25.12.1992 р. – С. 96.

3. Варфоломеева Т. В. Производные вещественные доказательства. – М., 1980.

4. Селиванов Н А Вещественные доказательства. – М., 1971.

5. Нор В. Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве. – К., 1989. - Гл 5.

Завдання

1. При огляді місця події – квартири С., в якій був виявлений її труп з ознаками насильницької смерті, слідчим було знайдено на трюмо фотоапарат ФЕД-4, а в ньому – плівка, половина якої була знята. Присутні при огляді дві сусідки С. сказали, що раніше вони не бачили в неї фотоапарата і про захоплення фотографуванням С. ніколи не розповідала.

Чи можуть мати доказове значення в справі фотознімки, виготовлені після оброблення плівки?

2. В., П., Ч. вчинили п'ять розбійних нападів на промтоварні магазини з метою заволодіння матеріальними цінностями. Діючи за змовою, вони під'їжджали до магазинів на автомобілі "Москвич", який належав Ч. Погрожуючи обрізом мисливської рушниць сторожу, вони зв'язували останнього і ламали замки. Із магазинів співучасники, як правило, викрадали найбільш цінні речі і завантажували в машину, після чого Ч. відвозив викрадене додому.

Під час обшуку у сараї була виявлена і вилучена мисливська рушниця з двадцятьма патронами. На квартирі у П. слідчим були знайдені лом, "фомка", відмички та низки ключів. За місцем проживання Ч. були вилучені тільки деякі з викрадених товарів, бо більшість із них він встиг реалізувати. Під час обшуку у Ч. була описана та вилучена автомашина "Москвич", яка йому належала.

Вирішіть долю названих предметів. Визначте їх процесуальну природу.

3. Під час рейду з охорони громадського порядку працівники патрульно-постової служби (ППС) затримали М. у нетверезому стані та доставили у РВВС. При особистому огляді у нього був виявлений та вилучений саморобний пістолет з п'ятьма патронами. Працівники ППС склали рапорт, протокол особистого огляду М., який був підписаний двома понятими, й передали всі матеріали слідчому для вирішення питання про порушення кримінальної справи за ознаками ч. 1 ст. 263 КК України (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами). Для встановлення підстав порушення кримінальної справи слідчий направив вилучений пістолет на криміналістичне дослідження. У довідці ЕКУ УВС було вказано, що поданий на дослідження пістолет є вогнепальною зброєю. Слідчий порушив кримінальну справу за ознаками ч. 1 ст. 263 КК України та додав до кримінальної справи довідку із ЕКУ УВС.

Оцініть доказове значення названого в завданні документа.

4. При розслідуванні кримінальної справи, порушеної проти Н. за фактом вимагання хабара, слідчому була подана аудіокасета із записом розмови передбачуваного вимагача хабара із заявником. У слідчого виникли сумніви в правомірності її прийняття і подальшого використання в справі. У зв'язку з цим слідчий звернувся за порадою до начальника слідчого відділу.

Які мають бути рекомендації начальника слідчого відділу?

5. Постановою слідчого Є. був притягнутий до відповідальності по обвинуваченню в посередництві при передачі хабара Н.

Є. винуватим себе не визнав і показав, що з Н. ніколи не зустрічався і не знає його. При обшуку в квартирі Є. знайдено листа Н., в якому останній призначив Є. місце для зустрічі в певний час.

Чи буде лист Н., знайдений при обшуку, письмовим або речовим доказом? Що повинен зробити слідчий з виявленим при обшуку листом Н.?

6. Р., завідувач відділу обласного управління культури, запропонував директору музичного технікуму К. під загрозою звільнення останнього з посади дати йому, Р., хабара в розмірі 600 грн.

З метою викриття Р. було вирішено, що К. дає йому хабара, у зв'язку з чим у відділі кадрів управління був складений спеціальний акт, в якому вказані номери грошових знаків на суму 600 грн. Ці гроші К. потім передав Р. На підставі цих даних Р. був притягнутий до відповідальності за ч. 2 ст. 368 КК України (одержання хабара), а виявлені у нього при обшуку 600 грн. Які передав йому К., приєднані до справи на підставі ст. 78 КПК України як речові докази. Коли слідство доходило кінця, Р., який хворів на серце, помер. У зв'язку з цим на підставі п. 8 ст. 6 КПК України провадження в справі закрито.

Чи правильно зробив слідчий, приєднавши 600 грн. до справи як речовий доказ? Якщо дії слідчого правильні, що він має зробити з цими речовими доказами у зв'язку із закриттям провадження в справі?

7. Слідчий виніс постанову про приєднання до кримінальної справи як речових доказів низки предметів, а також продуктів. Після цього на прохання власника (потерпілого) повернув йому продукти (в тому числі не тільки ті, що швидко псуються) і пальто. На момент розгляду справи в суді потерпілий всі

продукти використав, пальто було ним втрачено при не зовсім зрозумілих обставинах, тому для огляду в суд також не було подано.

Чи може суд послатися у вирок на вказані продукти і пальто як на речові докази?

Запитання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під “речовими доказами” в кримінальному процесі?
2. Яким чином відображається, зберігається і передається інформація (фактичні дані) “через” матеріальні об'єкти?
3. Чи є будь-які переваги речових доказів у порівнянні з іншими доказами?
4. Які існують підстави для віднесення матеріального об'єкта до речових доказів у справі?
5. Які види найбільш розповсюджених речових доказів передбачає чинний кримінально-процесуальний закон?
6. Що необхідно розуміти під “похідними” речовими доказами?
7. За яких умов з'являються в справі похідні речові докази?
8. Чи можуть бути речовими доказами документи?
9. Як відрізнити речовий доказ від документа як окремого джерела доказу?
10. Чи можуть бути речовими доказами одержані для порівняльного дослідження зразки?
11. Яка процесуальна форма речового доказу?
12. Які науково-технічні засоби застосовуються для фіксації речових доказів і чия допомога при цьому може бути використана?
13. Чи можна предмети, подані органами розслідування, громадянами, представниками державних, громадських та інших організацій, визнати речовими доказами?
14. Який загальний порядок зберігання речових доказів?
15. Який порядок зберігання таких речових доказів, як гроші, цінні папери, коштовності, наркотичні речовини?
16. Якими процесуальними документами вирішується доля речових доказів?
17. Чи можуть бути повернуті об'єкти злочинного посягання (речові докази) до вирішення справи? Якщо так, то за яких умов?
18. Яка доля різних видів речових доказів?
19. Який порядок вирішення долі речових доказів, що можуть швидко зіпсуватися?

7.3. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному процесі

Нормативні акти та література

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. // Голос України. – 1994. – 20 квітня.

2. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. № 3 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01 1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.

3. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 25.05.1998 р. № 2 15) // (*). – С. , 395-401.

4. Крылов И. Ф. Судебная экспертиза в уголовном процессе. – М., 1983.

5. Экспертиза в судебной практике. – К., 1987.

Завдання

1. У готелі „Мир” з п'ятого поверху в проміжок між сходами впав В. і розбився. Слідчому, який прибув на місце події, чергова на поверсі повідомила, що В. за кілька хвилин (5-7) до падіння стояв разом з Т. на сходах п'ятого поверху, і вони голосно розмовляли. Це підтвердив і Т. і заявив при цьому, що з В. він був у дружніх стосунках. Залишивши його на цьому поверху, він пішов до буфету обідати, де й почув про те, що сталося.

Слідчий призначив судово-медичну експертизу, на вирішення якої поставив запитання: “Що було причиною смерті В.: нещасний випадок чи самогубство?”

Як би Ви діяли в такій ситуації? З'ясуйте питання про компетенцію експерта?

2. Вироком суду Ц. був визнаний винним у тому, що як черговий по парку залізничної станції порушив правила розмітки вагонів, що призвело до зіткнення маневрового тепловоза з цистерною. Внаслідок допущеного порушення пролите паливо загорілось, пожежа спричинила суттєву матеріальну шкоду.

У вироку, як на доказ вини Ц. було посилення на висновок експерта, де порушення службових обов'язків Ц. розцінювались як такі, що призвели до вказаної вище події.

Висновок експертів був частково обґрунтований матеріалами справи, а частково даними, що були відомі експертам як очевидцям події. Серед експертів був маневровий диспетчер Ш. який керував роботою чергового по парку.

Чи допущено порушення в справі? Якщо допущено, то в чому воно полягає і до яких наслідків воно призведе?

Запитання до самоконтролю

1. Що являє собою висновок експерта як доказ у кримінальному процесі? Які його суттєві властивості?

2. Який має зміст поняття “спеціальні знання”?

3. Хто може бути експертом у кримінальній справі?

4. Які процесуальні обов'язки експерта?
5. Які процесуальні права має експерт?
6. Яка відповідальність експерта за неналежне виконання своїх обов'язків: злісне ухилення; відмовлення без поважних причин від виконання своїх обов'язків; давання свідомо неправдивого висновку?
7. В яких випадках обов'язково призначається судова експертиза?
8. Що слід розуміти під поняттям “компетенція експерта”?
9. Що слід розуміти, під самостійністю і незалежністю експерта?
10. Які є види висновків експерта?
11. Яка структура висновку експерта?
12. Чи має будь-які переваги висновок експерта в порівнянні з іншими доказами в справі?
13. Які є особливості оцінки висновку експерта?

7.4. Протоколи слідчих і судових дій та інші документи як джерело доказів

Нормативні акти та література

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. (ст. 10) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – С. 303.
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. (ст. 15) // Там же. – 1993. – № 35. С. 358.
3. Копьева А. Н. Документы как доказательства в советском уголовном процессе. – Иркутск, 1973.
4. Кримінальний процес України. – Х., 2000. – С. 155-181.
5. Теория доказательств в советском уголовном процессе. – М., 1973. – Гл. 12. – С. 664-699.

Запитання до самоконтролю

1. Протоколи яких слідчих дій є джерелом доказів у кримінальному процесі?
2. Які вимоги щодо форми та змісту протоколів слідчих дій передбачені кримінально-процесуальним законом?
3. Які процесуальні гарантії щодо повноти та достовірності інформації, зафіксованої в протоколі, встановлені законом?
4. Що являють собою додатки до протоколу слідчої дії і яке їх процесуальне значення?
5. Які є види судових протоколів?
6. Який зміст протоколу розпорядчого засідання суду?
7. Який зміст протоколу судового засідання?
8. Який порядок принесення, розгляду та вирішення зауважень на протокол судового засідання?
9. Що слід розуміти під “документом” як джерелом доказової інформації в кримінальному процесі?
10. Які ознаки документа як джерела доказів?

11. Які реквізити містять офіційні документи?
12. У чому полягає відмінність між документом і документом – речовим доказом?
13. Чи будь-який документ з інформацією про факти, що належать до кримінальної справи, може бути допущений до всіх стадій кримінального процесу?

Тема 8. ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ

Нормативні акти та література

1. Про статус народного депутата України: Закон України від 21.11.1992 р (ст. 27) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 3. Ст. 17.
2. Про адвокатуру: Закон України від 19 12.1992 р. (ст 10) // Там же. – 1993. – № 9. – С. 62.
3. Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні Закон України від 26 01 1993 р. (ст 1) // Там же. – 1993. – № 13. – С. 110.
4. Про судову практику в кримінальних справах, які порушуються не інакше як за скаргою потерпілого: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.01.1974 р. № 2 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 30.12.1977 р. № 7; від 27.02.1981 р. № 2; від 04.06.1993 р. №3; від 13.01.1995 р. №3; від 03.12.1997 р. № 12 // (*). – С. 411-415.
5. Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами України норм кримінально-процесуального законодавства, якими передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1978 р. № 8 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1984 р. № 6; від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12. 1997 р. № 12) // (*). – С. 428-432.
6. Інструкція про порядок прийому, реєстрації, обліку розгляду в органах, підрозділах і установах внутрішніх справ України, повідомлень та іншої інформації про злочини і події. Додаток № 1 до наказу МВС України від 26.11.1991 р. – № 500. – К., 1991.
7. Михайленко О. Р. Складання процесуальних актів кримінальних справ. – К., 1991. – С. 32-35.

Завдання

1. Оперуповноваженому КР райвідділу внутрішніх справ Б. 16 червня надійшла заява про пограбування невідомими кіоску “Союздрук”. Б. за участю понятих і кіоскера Ш. провів огляд місця події і склав протокол. Б. виявив також очевидців пограбування і запропонував їм прибути 18 червня до райвідділу. 18 червня Б. опитав трьох очевидців і кіоскера Ш., а 27 червня склав постанову про порушення кримінальної справи.

Оцініть дії оперуповноваженого Б. Назвіть приводи та підстави до порушення кримінальної справи, строки розгляду заяв та повідомлень про злочини.

2. Слідчий прокуратури їхав маршрутним автобусом на роботу і став очевидцем злочину. Коли автобус зробив поворот, зустрічний вантажний автомобіль, яким керував п'яний водій Б., врізався в передню частину автобуса. Внаслідок цього загинув водій автобуса С. Декілька пасажирів одержали тілесні ушкодження. Слідчий затримав водія вантажного автомобіля, організував медичну допомогу потерпілим, а потім за участю тільки працівників ДАІ провів огляд місця події, взяв пояснення у потерпілих і очевидці дорожньо-транспортної події, а також у водія Б. У прокуратурі слідчий порушив кримінальну справу і прийняв її до свого провадження.

Чи правильні дії слідчого? Як має діяти прокурор після отримання копії постанови слідчого про порушення кримінальної справи?

3. В описовій частині постанови про порушення справи слідчий вказав: “С. протягом декількох років систематично розкрадав із заводу “Поршень” державне майно і таким чином здійснив злочин, передбачений ст. 185 КК України (крадіжка). Керуючись ст. 94, 97, 98 і 113 КПК України, постановив...”.

У резолютивній частині постанови вказувалося: “Порушити проти С. кримінальну справу за ст. 191 КК України (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) та прийняти справу до свого провадження”.

Чи правильно складені описова та резолютивна частини постанови?

4. До слідчого органів внутрішніх справ надійшла заява про давання хабара. Перевіривши її, слідчий дійшов висновку про відсутність складу злочину і виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи. Начальник слідчого відділення РВВС усно вказав слідчому, що було б правильніше не вирішувати питання про відмову в порушенні справи, а направити матеріали за підслідністю слідчому прокуратури.

Оцініть дії слідчого і начальника слідчого відділення. Яке рішення має прийняти прокурор після одержання копії постанови про відмову в порушенні кримінальної справи?

5. З. подав прокуророві району заяву, в якій вказав, що К. займається розкраданням газу, і просив притягти його до відповідальності. Перевіркою цієї заяви не було встановлено ніяких даних про злочинну діяльність К., а в заяві теж ніяких конкретних вказівок не містилося. У зв'язку з цим прокурор виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи.

Через місяць після винесення цієї постанови З. з'явився в районну прокуратуру і дізнався про наслідки своєї заяви. Після цього він звернувся до прокурора області зі скаргою на те, що прокурор району неправильно відмовив у порушенні кримінальної справи і його, З, про цю відмову не повідомив. Чи обґрунтована скарга З.?

6. Неповнолітні Л. і С. вдень на вулиці приставали до перехожого І., вимагаючи у нього гроші, а коли він їх вимогу не виконав, неповнолітні оглянули його кишені, де знайшли невелику суму грошей, яку і забрали. Матеріали про це надійшли слідчому органів внутрішніх справ. При перевірці було встановлено, що Л. і С. характеризуються позитивно, навчаються в ПТУ, раніше за ними правопорушень не спостерігалось. Батьки Л. і С. просили не

притягати їх дітей до кримінальної відповідальності, а направити матеріали до служби в справах неповнолітніх або передати Л. і С. на поруки громадським організаціям за місцем навчання.

Прийміть рішення за даним матеріалом. Які форми участі громадськості на стадії порушення кримінальної справи?

Проаналізуйте підстави та порядок звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності в досудових стадіях кримінального судочинства.

7. З. прийшов до народного судді із заявою, в якій вимагав притягнути до відповідальності його колишню дружину, з якою після розірвання шлюбу вони мешкають в одній квартирі. Відповідь народного судді не задовольнила З. Будучи п'яним, З. образив суддю, вдарив секретаря судового засідання, який знаходився в кабінеті судді, і розбив вікно.

За допомогою громадян, які чекали прийому, суддя втихомирив З. і тут же виніс постанову про порушення кримінальної справи за ознаками ч. 2 ст. 206 КК України (протидія законній господарській діяльності), а також постанову про обрання щодо З. запобіжного заходу – взяття під варту.

Начальник слідчого ізолятора, в який доставили З. працівники чергової частини РВВС, відмовився прийняти його на підставі постанови судді.

Оцініть дії судді. Чи надано йому право обирати запобіжного заходу в порушеній ним кримінальній справі?

Як належить оцінити дії начальника слідчого ізолятора?

8. До прокурора надійшли такі матеріали:

1. Повідомлення директора будівельного технікуму про те, що касир технікуму А. 16 лютого був направлений в банк для одержання грошей, призначених для виплати стипендії студентам. До кінця робочого дня А. із банку не повернувся.

Як повідомили з банку А. за відповідними документами отримав 16 тис. грн. 17 лютого на місце проживання А. було послано кур'єра технікуму С. який вдома його не застав.

2. Повідомлення міського банку про те, що 16 лютого 2004 р. касир будівельного технікуму А. за відповідними документами отримав 16 тис. грн.

3. Довідка домоуправління від 18 лютого 2004 р. про те, що прописаний по вул. Усовській А. (1982 р. народження) з 16 лютого 2004 р. за цією адресою не мешкає і місце його знаходження не відоме.

4. Пояснення викладача будівельного технікуму І., що він бачив А. 16 лютого 2004 р. близько 22 години в приміщенні залізничного вокзалу з невеликою валізою в руках.

Прийміть за наведеними матеріалами рішення і складіть відповідну постанову.

Запитання до самоконтролю

1. Які безпосередні завдання стадії порушення кримінальної справи?
2. Що слід розуміти під приводом до порушення кримінальної справи?
3. Які приводи до порушення кримінальної справи передбачені законом?
4. Що є підставою для порушення кримінальної справи?

5. Яким способом і протягом якого часу слід провести перевірку заяв і повідомлень про злочини?
6. Чи можна проводити слідчі дії до порушення кримінальної справи?
7. Який процесуальний порядок прийняття заяв і повідомлень про злочини?
8. Хто та протягом якого часу має право приймати та розглядати заяви і повідомлення про злочини?
9. Яким процесуальним документом вирішується питання про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи? Який його зміст?
10. Які обставини виключають порушення кримінальної справи?
11. Які процесуальні гарантії захисту прав і законних інтересів особи встановлені законом на цій стадії?
12. Які права прокурора в процесі здійснення нагляду за законністю порушення чи відмови в порушенні кримінальної справи і способи їх реалізації?
13. Як здійснюється судовий контроль за законністю і обґрунтованістю рішень про відмову в порушенні кримінальної справи?

Тема 9. ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

План колоквіуму

1. Суть, завдання і значення досудового розслідування кримінальних справ.
2. Форми досудового розслідування.
3. Об'єднання та виділення кримінальних справ.
4. Підслідність кримінальних справ.
5. Взаємодія слідчого з органами дізнання.
6. Строки дізнання і досудового слідства.
7. Груповий (бригадний) метод досудового розслідування.
8. Використання науково-технічних засобів при розкритті та розслідуванні злочинів.
9. Процесуальні документи, що складаються на стадії досудового розслідування.
10. Оскарження дій слідчого і особи, яка проводить дізнання.

Нормативні акти та література

1. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. (ст. 30-32) // Відомості Верховної Ради України, – 1991. – № 53. – Ст. 793; 1993. – № 50. – Ст. 474.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. (ст. 1-8, 10) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22.
3. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що ведуть боротьбу зі злочинністю: Наказ Генерального прокурора України № 4 від 04.04.1992 р. – К., 1992.

4. Гончаров І.: Бригадний метод розслідування: теорія, практика, шляхи вдосконалення // Право України. – 1994. – № 5-6. – С. 20-22.

5. Гончаренко В. И. Научно-технические средства в следственной практике. – К., 1984.

6. Гончаров И. Д. Участковая система й специализация – организационные формы работы следователя // Проблемы предварительного следствия. – Волгоград, 1976. – С. 67-72.

7. Дубинский А. Я. Производство предварительного расследования органами внутренних дел. – К., 1987.

8. Михайлов А. И. Отдельные поручения следователя. – М., 1971.

9. Шимановский В. В. Общие условия производства предварительного следствия. – Л., 1983.

Завдання

1. Водія хлібозаводу О. який обслуговував виправну колонію середнього рівня безпеки, було затримано на території колонії, де при обшуку машини, що привезла хліб, були знайдені наркотичні речовини, які він на прохання засудженого А. купив на ринку у незнайомої особи. Начальник виправної колонії порушив кримінальну справу і розпочав дізнання за ознаками злочину, передбаченого ст. 307 КК України (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів).

Прокурор району визначив, що начальник виправної колонії не мав права порушувати кримінальну справу й проводити дізнання щодо С., оскільки він не є засудженим, а адміністрація колонії має право порушувати кримінальні справи і проводити дізнання лише щодо осіб, які відбувають покарання.

Чи правильне рішення прокурора?

2. У міському саду було знайдено труп К. Міськвідділ внутрішніх справ порушив кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ст. 115 КК України (умисне вбивство). Після 10-денного строку дізнання справу було надіслано прокуророві для проведення досудового слідства. Після розгляду одержаних матеріалів прокурор, посилаючись на п. 8 ч. 1 ст. 227 КПК України, повернув справу в міськвідділ внутрішніх справ для проведення органом дізнання ряду додаткових процесуальних дій і виявлення злочинця. Лише після цього прокурор запропонував направити справу в прокуратуру для проведення досудового слідства.

Чи правильні дії прокурора?

3. Старший слідчий Харківського міськуправління внутрішніх справ 23 липня порушив кримінальну справу, а 18 серпня притягнув як обвинуваченого С. за ч. 2 ст. 191 КК України (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) за розкрадання довірених йому державних матеріальних цінностей у великих розмірах. Під час слідства з'ясувалося, що у веденні слідчого прокуратури Індустріального р-ну м. Дніпропетровська перебуває порушена 14 червня кримінальна справа про замах

на дачу хабара С. – одному з відповідальних працівників системи матеріально-технічного забезпечення Дніпропетровської області.

Вирішіть питання про об'єднання цих справ і вкажіть процесуальний порядок такого об'єднання. Які строки розслідування об'єднаної справи та місце подальшого її розслідування? З якими принципами кримінального судочинства найтісніше пов'язані правила об'єднання і виділення кримінальних справ?

4. У зв'язку з поверненням судом кримінальної справи на додаткове розслідування прокурор району зобов'язав слідчого порушити відповідне клопотання перед прокурором області про продовження строку слідства на один місяць для виконання вказівок суду.

Чи правильна вказівка прокурора? Який процесуальний порядок продовження строків досудового слідства? З якого моменту обчислюється строк досудового слідства і строк тримання під вартою при поверненні судом справи на додаткове розслідування?

Запитання для самоконтролю

1. У чому полягає суть досудового розслідування кримінальних справ?
2. Чи в усіх кримінальних справах проводиться досудове розслідування?
3. Що складає зміст досудового розслідування, які його завдання та структура?
4. В яких формах відбувається досудове розслідування?
5. Що таке підслідність і які її види?
6. В якому обсязі й протягом якого строку проводиться досудове розслідування у формі дізнання?
7. Які необхідні процесуальні передумови для початку провадження слідства?
8. У чому полягає процесуальна самостійність слідчого?
9. Які вказівки і доручення вправі давати слідчий органам дізнання в справах, що ним розслідуються?
10. У чому полягає суть окремого доручення слідчого іншим слідчим чи органам дізнання?
11. Чим окреме доручення відрізняється від вказівок, доручень, передбачених ч. 3 ст. 114 КПК України?
12. Які строки встановлені для досудового слідства?
13. Хто, на який строк і в якому порядку може продовжити строк досудового слідства?
14. Як обчислюється строк досудового слідства?
15. В яких процесуальних формах здійснюється взаємодія з органом дізнання під час розкриття та розслідування злочинів?
16. В яких випадках і в якому процесуальному порядку застосовується груповий (бригадний) метод досудового слідства?
17. Які підстави для об'єднання справ в одне провадження⁹
18. Що є підставою для виділення справи в окреме провадження?
19. У чому полягає обмеження принципу гласності на досудовому слідстві?

20. Коли і в якому порядку застосовуються звукозапис, кінозйомка та відеозапис при проведенні слідчих дій?
21. В якому порядку оскаржуються дії слідчого?
22. Кому оскаржуються дії прокурора, який брав участь у досудовому слідстві?
23. Які процесуальні акти досудового слідства підлягають оскарженню до суду?

Тема 10. ПОНЯТТЯ І ВИДИ СЛІДЧИХ ДІЙ

Нормативні акти та література

1. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. №3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.
2. Белкин Р. С. Эксперимент в следственной, судебной й экспертной практике. – М., 1964.
3. Гинзбург А. Я. Тактика предъявления для опознания. – М., 1971.
4. Гончаров І. Бригадний метод розслідування: теорія, практика, шляхи вдосконалення // Право України. – 1994. – № 6. – С. 19-22.
5. Жалинский А. З. Освидетельствование в советском уголовном процессе. – Львов, 1964.
6. Колмаков В. П. Следственный осмотр. – М., 1969.
7. Максutow И. X. Осмотр места происшествия. – Л. 1965.
8. Шейфер С. А. Следственные действия: система и процессуальная форма. – М., 1981.

Завдання для самоконтролю

1. Слідчий райвідділу внутрішніх справ доручив органу дізнання виявити одного із співучасників розкрадання лісоматеріалів. Про цю особу дав свідчення обвинувачений С. який, однак, не знав ні його імені, ні місця проживання, але повідомив, що той працює на автопідприємстві № 5, і заявив, що може його впізнати.

Оперуповноважений, який виконував доручення слідчого, організував спостережний пункт у диспетчерській підприємства, з якого разом з С. міг стежити за кожним водієм. Незабаром С. вказав на водія як одного із співучасників крадіжки і того було затримано в порядку, передбаченому ст. 106 КПК України.

Як належить оформити ці дії?

2. Під час дізнання про крадіжку грошей з сейфа, в якому знаходився спеціальний барвник, оперуповноважений відділу карного розшуку запідозрив у крадіжці Н. Однак ні для притягнення як обвинуваченого, ні для затримання як підозрюваного достатніх доказів щодо Н. не було. Оперуповноважений допитав його як свідка.

3. У розмові слідчий звернув увагу на те, що у Н. забинтована права рука. Вважаючи, що таким чином він ховає сліди барвника, яким міг забруднитися внаслідок крадіжки, оперуповноважений виніс постанову про освідування і оголосив її Н. Останній від цього відмовився. Відмовився він і зняти пов'язку, посилаючись на те, що забинтована свіжа рана отримана на роботі, а безпідставні підозри його ображають.

Чи відповідає вимогам закону рішення оперуповноваженого про освідування? Як належить діяти в такій ситуації?

4. Касирові Д. було пред'явлено обвинувачення в тому, що він шляхом підробки підписів у відомостях на виплату заробітної плати привласнював державні гроші. При розслідуванні були одержані дані про те, що він підроблював підписи як правою, так і лівою рукою. Для перевірки цих даних слідчий в присутності понятих запропонував обвинуваченому розписатися на чистому аркуші паперу від імені десяти робітників спочатку правою, а потім лівою рукою, що обвинувачений і зробив. Слідчий оформив цю слідчу дію протоколом відтворення обстановки та обставин події, а зразки підписів передав експерту-криміналісту для порівняльного дослідження.

Дайте оцінку діям слідчого.

5. На підставі матеріалів документальної ревізії, яка встановила значну нестачу товарів у завідуючого магазином С., слідчий порушив кримінальну справу і допитав його. С. заперечував про нестачу товарів, посилаючись на хибність висновків ревізора.

Слідчий постановив провести бухгалтерську експертизу. На вирішення експерта слідчий поставив такі запитання:

1. Чи правильні були методи ревізії, яка встановила нестачу товарів у С. на суму 900 грн.?

2. Якщо у С. виявлена нестача товарів то чи є вона наслідком привласнення ним цих товарів, чи це наслідок недбалого ставлення С. до своїх обов'язків?

Експерти у своєму висновку вказали, що методи проведення ревізії, а також її висновки про нестачу у С. товарів на суму 900 грн. правильні, але не можна встановити, наслідком чого є ця нестача.

Чи правильні дії слідчого? Чи є зауваження щодо висновку експертів?

Запитання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під поняттям “слідча дія” і яке його співвідношення з поняттям “процесуальна дія”?

2. Які загальні умови правомірності проведення слідчих дій? Назвіть їх.

3. Які слідчі дії передбачає кримінально-процесуальний закон України?

4. Чи можна проводити слідчі дії до порушення кримінальної справи?

5. Які слідчі дії можна проводити лише з санкції прокурора?

6. В яких слідчих діях обов'язкова участь прокурора?

7. Які слідчі дії проводяться без винесення слідчим спеціальної постанови?

8. Які правові підстави і процесуальний порядок затримання підозрюваного?
9. Який порядок допиту підозрюваного і в якому процесуальному документі фіксуються результати допиту?
10. Який порядок виклику, допиту та процесуального оформлення показань свідка і потерпілого?
11. Чи є відмінність у процесуальному порядку виклику та допиту свідка і потерпілого?
12. Яка мета і який порядок проведення очної ставки?
13. Який порядок допиту обвинуваченого та процесуального оформлення результатів допиту?
14. Який порядок пред'явлення особи чи предмета для впізнання?
15. Які підстави для проведення обшуку і вилучення? У чому полягає відмінність підстав для їх проведення?
16. Який процесуальний порядок проведення обшуку і оформлення його результатів?
17. Які особливості накладання арешту на кореспонденцію та її вилучення в поштово-телеграфних установах?
18. Яка мета проведення огляду? Які його види?
19. Який процесуальний порядок проведення огляду?
20. У чому полягають особливості огляду трупа та його ексгумації?
21. Яка мета проведення огляду? Які його види?
22. Який процесуальний порядок проведення огляду?
23. Яка мета відтворення обстановки і обставин події та який порядок його проведення?
24. Який порядок призначення судової експертизи?
25. Які права обвинуваченого при призначенні і проведенні експертизи?
26. Які загальні реквізити протоколу слідчої дії?
27. Які дії, спрямовані на забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна, вправі провести слідчий?
28. Які технічні засоби і в якому порядку можуть бути використані слідчим при проведенні слідчих дій?
29. Який порядок залучення спеціаліста при проведенні слідчих дій?

Тема 11. ВИСУНЕННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ І ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО

Нормативні акти та література

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 03.06.1992 р. (ст. 30) // Там же. – 1992. – № 33. – Ст. 471.
2. Про статус суддів: Закон України від 15.12.1992 р. (ст. 13) // Там же. – 1993. – № 8. – Ст. 56.
3. Карнеева Л. М. Привлечение к уголовной ответственности. – М., 1971.
4. Дубинский А. Я., Сербулов В. А. Привлечение в качестве обвиняемого: Учебное пособие. – К., 1989.

Завдання

1. При пред'явленні Р. постанови про притягнення його як обвинуваченого за ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка) він заявив, що не згоден з кваліфікацією його дій, і звернувся з клопотанням про зміну кваліфікації на ч. 1 ст. 185 (крадіжка) КК України. Слідчий роз'яснив йому, що, оскільки він уже двічі був засуджений за розкрадання державного майна, а цей злочин скоїв у співучасті з іншими особами, його дії підпадають під ознаки злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК, і підстав для зміни кваліфікації немає.

Після цього Р. відмовився від підписування пред'явленої йому постанови, а після закінчення досудового слідства в справі відмовився і від ознайомлення з матеріалами справи.

Як має діяти слідчий?

2. При розслідуванні справи про розкрадання майна комірником бази промторгу К. слідчий встановив, що в порівнянні з раніше висунутим обвинуваченням сума розкрадання має бути зменшена на 5023 грн., внаслідок того, що ряд епізодів злочинної діяльності К. не був підтверджений в процесі розслідування. Вважаючи, що це не впливає на загальну кваліфікацію злочину, слідчий уточнив обсяг обвинувачення і суму розкраденого в обвинувальному висновку, в описовій частині якого вказав відповідні мотиви зміни обвинувачення.

Чи правильні дії слідчого?

3. У провадженні слідчого по справі № 7 є такі матеріали:

1. Постанова слідчого про порушення кримінальної справи за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 ст. 186 (грабіж) і ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка), та про прийняття справи до свого провадження.

2. Протокол допиту потерпілого А.: “1 січня я вирішив завітати до сусіда і після того, як вийшов із свого будинку по вул. Петровській, згадав, що забув зачинити двері на замок. Коли я повернувся додому, то виявив, що у мене вкрадено золотий наручний годинник марки “Маяк” вартістю 1350 грн., який лежав на столі в коридорі. Номер годинника за паспортом 15203540”.

3. Протокол допиту свідка Л.: “Я працюю продавцем верхнього одягу в магазині “Весна”. 15 січня я побачила, як якийсь громадянин вибігав з магазину, тримаючи в руках плащ сірого кольору, вартість якого 200 грн. Я пам'ятаю, що ніхто з покупців за плащем до мене не звертався. Я вийшла з магазину і звернулася до громадян з проханням затримати втікача. Його затримали, відібрали плащ, який він непомітно для мене зняв у торговому залі. В міліції громадянин назвав себе А.”.

4. Протокол обшуку, проведеного 16 січня в квартирі А. У протоколі вказано, що під час обшуку виявлено золотий наручний годинник марки “Маяк”, заводський номер якого 15203540.

5. Постанова слідчого про приєднання золотого годинника і плаща як речових доказів.

6. Протокол допиту як підозрюваного А., 15 березня 1960 р. народження, уродження міста К., росіянина, освіта 7 класів, ніде не працюючого, неодруженого, раніше не судимого: “1 січня я проник у відчинені двері квартири № 5 в будинку № 16 по вул. Петровській і взяв золотий наручний годинник марки “Маяк”, який лежав у коридорі на столі, саме цей годинник виявлено під час обшуку моєї квартири 15 січня. Крім того, 15 січня я зайшов до магазину “Весна”, побачив, що продавець відвернулася, зняв плащ і вийшов з ним з магазину. Почувши крик продавщиці, я намагався втекти, але був затриманий. Ці крадіжки вчинив тому, що ніде не працюю, програв у карти велику суму”.

Складіть постанову про притягнення А. як обвинуваченого.

Запитання для самоконтролю

1. Що є підставою для притягнення особи як обвинуваченого?
2. Яким процесуальним документом вирішується питання про притягнення особи як обвинуваченого?
3. Який встановлено строк висунення обвинувачення?
4. Який порядок виклику обвинуваченого до слідчого?
5. Які права має обвинувачений і в якому порядку вони роз'яснюються слідчим?
6. Який порядок висунення обвинувачення?
7. Які особливості висунення обвинувачення неповнолітнім та особам з фізичними вадами?
8. Які засоби процесуального примусу можуть бути застосовані до обвинуваченого у випадку ухилення від явки до слідчого?
9. В яких випадках оголошується розшук обвинуваченого?
10. В яких випадках здійснюється допит обвинуваченого?
11. Які реквізити протоколу допиту обвинуваченого?
12. В якому порядку здійснюються зміна і доповнення обвинувачення?
13. В якому порядку реалізується право обвинуваченого на власноручний запис своїх показань?
14. Які засоби процесуального примусу можуть бути застосовані до обвинуваченого?
15. Які запобіжні заходи можуть застосовуватися до обвинуваченого?
16. В яких випадках і порядку застосовується усунення обвинуваченого від посади?
17. Як реалізується право обвинуваченого на захист під час висунення обвинувачення?
18. Які особливості притягнення до кримінальної відповідальності (висунення обвинувачення) кандидата в президенти, кандидатів у народні депутати України, депутатів та суддів?

Тема 12. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ

Нормативні акти та література

1. А. Конвенція про захист прав і основних свобод людини. Конституція України 1996 р.
2. Про деякі питання, що виникають при застосуванні судами законодавства, яке передбачає оскарження до суду санкції прокурора на арешт: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.09.1994 р. № 10 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 636-638.
3. Про практику застосування судами застави як запобіжного заходу: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.03.1999 р. № 6 // Вісник Верховного Суду України. – 1999. – № 3 (13). – С. 7-10.
4. Дубинский А. Я., Сербулов А. М. Меры пресечения в советском уголовном процессе. – К. 1980.
5. Михайленко А. Р. Расследование преступлений. Законность и обеспечение прав граждан. – К., 1999.

Завдання

1. К. було висунуто обвинувачення в скоєні злочину, передбаченого ст. 286 КК України (порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами). Слідчий обрав запобіжний захід – заставу. Як предмет застави слідчий прийняв автомашину ВАЗ-2101 1988 р. випуску, яка належала обвинуваченому на праві власності, а різницю між визначеною сумою застави та вартістю автомобіля прийняв у валюті США від дружини обвинуваченого, яку перерахував у гривні згідно з курсом НБУ і поклав у свій сейф. Стосовно автомобіля слідчий прийняв від К. заяву про те, що останній, залишивши під заставу автомобіль, зобов'язується не продавати його. В подальшому К. на виклики слідчого не з'являвся, і його місце перебування не відоме.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу? Назвіть процесуальні наслідки порушення названого запобіжного заходу.

2. У кримінальній справі, порушеній за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство), було затримано С. На нього очевидці вказали як на особу, яка скоїла злочин. С. було притягнуто як обвинуваченого. При збиранні відомостей, які його характеризують, було встановлено, що він раніше не був судимий, за місцем проживання і роботи характеризується позитивно, але при його затриманні він намагався сховатися від співробітників міліції.

Чи є підстави для застосування до С. запобіжного заходу? Якщо є, то якого? Які підстави і умови застосування запобіжних заходів? Виходячи з наведених обставин прийміть та обґрунтуйте рішення щодо обрання одного із запобіжних заходів, передбачених законом.

3. Слідчий виніс постанову про обрання запобіжного заходу – тримання під вартою К., обвинуваченого з скоєні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК

України (умисне вбивство). Ця постанова була санкціонована прокурором району. Обвинувачений К. оскаржив дане рішення до суду.

Суддя, діючи в порядку ст. 234 КПК України, виніс постанову про скасування обраного запобіжного заходу. При цьому він виходив з того, що немає підстав для застосування названого запобіжного заходу.

Прокурор району зателефонував начальникові слідчого ізолятору і повідомив його про те, що він звертався до прокурора області в порядку судового нагляду з пропозицією дивитись на постанову судді як незаконну. Тому прокурор вимагав від начальника слідчого ізолятора не виконувати постанову судді, оскільки вона не відповідає закону.

Проаналізуйте наведену процесуальну ситуацію. Яку функцію в даному випадку виконував суддя?

Запитання для самоконтролю

1. Що таке заходи? Які підстави та мета їх застосування?
2. Назвіть передбачені в КПК України запобіжні заходи. В чому полягає суть кожного з них?
3. В яких випадках обирається взяти під варту як запобіжний захід?
4. Які строки тримання обвинуваченого під вартою в стадії досудового слідства та підсудного в стадії судового розгляду справ?
5. Чи підлягає оскарженню рішення посадових осіб щодо обрання запобіжних заходів?
6. Які обставини слід враховувати при застосуванні запобіжних заходів?
7. Які особливості застосування застави як запобіжного заходу?
8. Який порядок обрання, зміни і скасування запобіжних заходів?
9. Які особливості застосування запобіжних заходів до неповнолітніх?
10. Який процесуальний порядок судового контролю за обранням запобіжних заходів та їх зміною?

Тема 13. ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ТА ЙОГО ЗАКІНЧЕННЯ ШЛЯХОМ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ

Нормативні акти та література

1. Положення про товариські суди України від 23.03.1977 р. (зі змінами та доп.) [п. 6, 14 ст. 7; п. 4 ст. 10, 18]. – К., 1977.
2. Про судову практику у кримінальних справах, які порушуються не інакше як за скаргою потерпілого: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.01.1974 р. № 2 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного суду України від 30.12.1997 р. № 7; від 27.02.1981 р. № 2; від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 411-415.
3. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного суду України від 25.03.1998 р. № 3 (зі змінами

внесеними постановами Пленуму Верховного суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.10.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. №12) // (*). – С. 511-520.

4. Богословська Л. О. Зупинення попереднього слідства: Конспект лекції. – Х., 1994.

5. Дубинский А. Я. Прекращение уголовного дела в стадии предварительного расследования. – К., 1975.

Завдання

1. 7 червня порушено кримінальну справу про розбійний напад на К. На досудовому слідстві було притягнуто як обвинувачених у цій справі Г. і М., які повністю визнали себе винними в скоєнні цього нападу. Під час конвоювання М. Вдалося втекти. 7 серпня строк досудового слідства закінчився, а розшук М. Не дав позитивних наслідків. Слідчий змінив запобіжний захід взяття під варту на підписку про невиїзд і зупинив слідство щодо Г. і М.

Чи правильні дії слідчого? Яке рішення повинен був прийняти слідчий у даній ситуації?

2. При розслідуванні справи за фактом смерті С., труп якого було знайдено в річці, слідчий встановив, що потерпілий купався в нетверезому стані, заплив на глибоке місце і був втягнутий у водоверть, внаслідок чого і потонув.

У постанові про припинення справи слідчий послався на п. 8 ст. 6 КПК України. Прокурор який здійснював нагляд за слідством, вказав слідчому, що припинення справи за п. 8 ст. 6 КПК України, неправильне, оскільки С. ніякого злочину не скоїв, тому справу слід припинити на підставі п. 2 ст. 6 КПК України за відсутністю в діянні складу злочину.

На якій підставі належить закрити справу?

3. Л. Було притягнуто як обвинувачення в справі про розбійний напад на В. Однак у процесі розслідування було встановлено його алібі, а в розбійному нападі викрито Б. Слідчий припинив кримінальну справу щодо Л. за недовеєністю його участі в скоєнні злочину.

Дружина Л. звернулася зі скаргою до прокурора, в якій протестувала проти мотивування закриття справи щодо її чоловіка. У скарзі вказувалося, що його непричепність до злочину доведена без застережень, а з мотивування постанови впливає, що злочин скоєно її чоловіком, тільки це в процесі слідства не вдалося довести.

Чи має право дружина обвинуваченого звертатися з такою скаргою? Як має діяти прокурор у зв'язку з такою скаргою?

4. Неповнолітнього С., обвинуваченого в пограбуванні, викликав слідчий РВВС для ознайомлення з матеріалами справи. Разом з обвинуваченим прийшов його батько, який звернувся до слідчого з клопотанням дозволити йому ознайомитися зі справою, щоб знати, що зробив його син. Слідчий відмовив йому в тому, пояснивши, що він може дізнатись про це в суді при розгляді справи.

Чи правильні дії слідчого? Які права надані законним представникам неповнолітніх на досудовому слідстві?

5. При ознайомленні в порядку ст. 218 КПК України з матеріалами закінченої кримінальної справи, захисник обвинуваченого Н. подав слідчому клопотання про дозволення використати при ознайомленні з справою диктофон. Своє клопотання захисник мотивував тим, що фіксація на магнітофонну плівку матеріалів, які мають доказове значення а потім перенесення їх на папір є реалізація наданого йому законом право робити йому відповідні виписки з матеріалів справи. Крім того, використовуючи диктофон він значно прискорить процес ознайомлення з матеріалами справи. Слідчий це клопотання відхилив, посиляючись на те, що чинним законодавством застосування захисником звукозапису під час ознайомлення зі всіма матеріалами справи не передбачено, а за змістом ст. 85 КПК України звукозапис може застосовуватися на досудовому слідстві лише під час допитів.

Відмову слідчого в задоволенні цього клопотання захисник оскаржив прокуророві.

Чи відповідає закону прийняте слідчим рішення?

Складіть від імені прокурора постанову у зв'язку зі скаргою захисника.

6. Б. був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження) за заподіяння Л. тяжких тілесних ушкоджень за таких обставин.

9 квітня 2003 р. Б., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, прийшов до будинку Л., де він залишився на ніч. Наступного дня він виявив у себе пропажу грошей і вирішив, що їх взяли Л. і К.; Б. просив їх повернути гроші. Але вони сказали, що не брали їх.

11 квітня 2003 р. Б. і Н. (1980 р. народження, слюсар заводу “Світло шахтаря”, росіянин, уродженець і мешканець міста Т., не був судимий) вживали спиртні напої разом з Л., М. і К. в будинку Л. Б. знов почав вимагати від жінок повернути йому гроші, а коли вони відмовилися, він ударив Л. ножем у живіт, заподіяв їй згідно з висновком судово-медичного експерта, тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння (а. с. 40, 41).

Під час допиту обвинувачений винним себе визнав і засвідчив, що коли 11 квітня 2003 р. в будинку Л. він вимагав від жінок повернути гроші; йому в цьому було відмовлено, він попросив у Н. ніж, яким і заподіяв Л. удар в живіт (а. с. 23/24).

Вважаючи Н., який передав Б. ніж винним у вчиненні злочину, слідчий виніс постанову про притягнення його як обвинуваченого за ст. 29 (кримінальна відповідальність співучасників) і ч. 1 ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження) КК України.

Н. у висунутому до нього звинуваченні винним себе не визнав і пояснив, що він дійсно дав ніж Б., вважаючи, що той полякає Л., але не вдарить її (а. с. 28, 29).

Показання Н. підтвердили потерпіла Л. і свідки К. та М. Вони засвідчили на допитах, що Н. на прохання Б. подав йому ніж і сказав: “На, полякай, може щось і буде” (а. с. 31-35). Беручи до уваги, що Н. не був обізнаний про злочинні дії, які мав намір вчинити Б., слідчий прийняв рішення закрити щодо Н. кримінальну справу.

Складіть постанову про закриття справи щодо Н.

Запитання до самоконтролю

1. Що означає зупинення досудового слідства в кримінальній справі?
2. Які підстави для зупинення слідства?
3. Який процесуальний порядок зупинення досудового слідства?
4. Чи можна зупинити слідство без винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченого?
5. Як має діяти слідчий при зупиненні слідства на тій підставі, що місце знаходження обвинуваченого невідомо?
6. Як необхідно діяти у випадках, коли в справі є два і більше обвинувачених, а підстави для зупинення стосуються лише окремих з них?
7. Який процесуальний порядок відновлення досудового слідства?
8. У чому полягає суть і значення законного і обґрунтованого закриття кримінальної справи?
9. Як поділяються передбачені КПК підстави закриття кримінальної справи?
10. Який зміст постанови про закриття кримінальної справи?
11. Кого із суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності необхідно повідомити про закриття справи і яким способом?
12. Як має діяти слідчий у випадку, коли є підстави для закриття кримінальної справи, але одночасно встановлені аморальні вчинки чи правопорушення обвинуваченого та інших осіб, що потребують дисциплінарних чи адміністративних заходів впливу?
13. Яке значення при вирішенні питання про закриття кримінальної справи за nereабілітуючими підставами має ставлення до цього обвинуваченого (підозрюваного) і потерпілого?
14. Які обов'язки щодо роз'яснення порядку поновлення порушених прав, зокрема майнових, лежать на органі, який заклав кримінальну справу?
15. Хто, в які строки та в якому порядку має оскаржити постанову про закриття кримінальної справ?
16. Які повноваження прокурора щодо скарги на постанову про закриття кримінальної справи?
17. Який порядок оскарження до суду постанови про закриття кримінальної справи?
18. Який порядок розгляду скарги суддею?

Тема 14. ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА СКЛАДАННЯМ ОБВИНУВАЛЬНОГО ВИСНОВКУ

Нормативні акти та література

1. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що ведуть боротьбу зі злочинністю: Наказ Генерального прокурора України № 4 від 04.04.1992 р. – К., 1992.

2. Зеленецкий В. С. Прокурорский надзор за законностью постановлений следователя. – Х., 1991.

3. Мариупольский Л. А., Статкус В. Ф., Тульчина В.С. Обвинительное заключение в советском уголовном процессе. – М., 1969.

4. Зубарев В. С, Кроткин Л. П., Статкус В. Ф. Язык и стиль обвинительного заключения. – М., 1976.

5. Якубович Н. А., Громов С. М. Обвинительное заключение: Методическое пособие. – М., 1977.

Завдання

1. У провадженні слідчого по справі № 19 є такі матеріали:

1. Протокол затримання С., складений 18.03.1993 р. черговим Київського РВВС. У протоколі вказано, що при затриманні у С. вилучено пістолет системи “ТТ” № 1728040.

2. Заява громадянина Ф., що була подана прокуророві району 19 березня, в якій він просив притягнути С. до кримінальної відповідальності за заподіяння легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я.

3. Постанова прокурора про порушення кримінальної справи за ознаками злочинів, передбачених ч. 2 ст. 296 (хуліганство) та ч. 1 ст. 263 (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) КК України.

4. Постанова слідчого про прийняття справи до свого провадження.

5. Протокол допиту потерпілого Ф.: “18 березня близько 18 години я гуляв разом зі своєю знайомою В. по вул. Руставелі. До нас підійшов якийсь п'яний чоловік, лаявся нецензурними словами. У відповідь на мою вимогу залишити нас у спокої хуліган ударив мене по обличчю, я впав, а невідомий заподіяв мені в цей час декілька ударів ногою по голові. Наряд міліції затримав невідомого, доставив його в райвідділ міліції, де той назвав себе С. У міліції у С. було вилучено пістолет”.

6. Протокол допиту свідка В.: “18 березня ввечері я гуляла зі своїм знайомим Ф. по вул. Руставелі. До нас підійшов якийсь п'яний чоловік, почав лаятися. Коли Ф. почав вимагати, щоб він лишив нас у спокої, п'яний вдарив Ф. по обличчю, від чого той упав, а хуліган продовжував бити лежачого ногою по голові. За допомогою працівників міліції п'яного було затримано і доставлено в міліцію. Там виявилось, що його прізвище С”.

7. Постанова слідчого про приєднання до справи як речового доказу пістолета, вилученого у С., а також протокол огляду пістолета.

8. Акт судово-медичного освідування Ф., з якого видно, що йому заподіяно легкі тілесні ушкодження, які спричинили короткочасний розлад здоров'я.

9. Постанова слідчого про притягнення С. як обвинуваченого за ч. 2 ст. 296 (хуліганство) і ч. 1 ст. 125 (умисне легке тілесне ушкодження) КК України.

10. Протокол допиту обвинуваченого С. (10 серпня 1988 р. народження, уродженець міста К., росіянин, освіта 6 класів, працюючий столяром на меблевій фабриці, неодружений, раніше не судимий): “Винним себе в

хуліганстві не визнаю. Ф. і В. не знаю і раніше їх ніколи не бачив. Що я робив увечері на вул. Руставелі, не пам'ятаю, тому що був дуже п'яний. У незаконному носінні зброї винним себе визнаю. Вилучений у мене пістолет я купив декілька місяців тому на ринку, дозволу на його носіння не маю”.

11. Постанова про застосування щодо С. запобіжного заходу тримання під вартою.

12. Протокол пред'явлення матеріалів слідства потерпілому Ф. і обвинуваченому С.

Складіть обвинувальний висновок.

Запитання для самоконтролю

1. Які можливі форми закінчення досудового слідства?
2. Кого в першу чергу та яким чином повідомляє слідчий про закінчення досудового слідства в справі, що підлягає направленню прокуророві?
3. Чи існують обмеження в обсязі матеріалів справи для ознайомлення з ними учасників процесу, якщо так, то для кого?
4. Про що повідомляється обвинувачений в разі закінчення досудового слідства і зібрання доказів, достатніх для складання обвинувального висноку?
5. Які права мають учасники процесу при ознайомленні з матеріалами справи?
6. Яким процесуальним документом оформляється оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і пред'явлення йому матеріалів справи для ознайомлення?
7. Який порядок ознайомлення обвинуваченого з матеріалами справи, коли він заявив клопотання про участь у справі захисника або коли участь останнього є обов'язковою?
8. Як має діяти слідчий, коли участь обраного обвинуваченим захисника в ознайомленні з матеріалами справи неможлива?
9. Чи можна обмежити обвинуваченого і його захисника в часі при ознайомленні з матеріалами справи?
10. Які права має захисник при ознайомленні з матеріалами справи?
11. В якій формі заявляються слідчому клопотання обвинуваченого та його захисника при ознайомленні з матеріалами справи і який порядок їх вирішення?
12. Який порядок проведення додаткових слідчих дій та ознайомлення учасників процесу з додатковими матеріалами?
13. Що являє собою обвинувальний висновок як процесуальний документ і яка його структура?
14. Який зміст має описова частина обвинувального висновку?
15. Які методи використовуються в слідчій практиці для викладення описової частини?
16. Який зміст резолютивної частини обвинувального висновку?
17. Які матеріали обов'язково додаються до обвинувального висновку?
18. Яким процесуальним документом реагує слідчий на причини та умови, що сприяли здійсненню злочину?

19. Які питання з'ясовує прокурор після одержання від слідчого справи з обвинувальним висновком?

20. Які рішення вправі прийняти прокурор у справі з обвинувальним висновком?

21. Який порядок внесення прокурором змін щодо обвинувального висновку?

22. Які дії прокурора після затвердження обвинувального висновку?

23. Протягом якого часу має розглянути прокурор справу з обвинувальним висновком і прийняти рішення?

Тема 15. ВІДДАННЯ ОБВИНУВАЧЕНОГО ДО СУДУ

Нормативні акти та література

1. Про статус суддів: Закон України від 15.06.1992 р. (ст. 5-7) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 8. – Ст. 56.

2. Про судоустрій: Закон України в редакції Закону України про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України від 24.02.1994 р. (ст. 38 – 38) // Там же. – 1994. – № 26. – Ст. 204.

3. Про застосування судами України законодавства про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином, і стягнення безпідставно нажитого майна: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1989 р. (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики. – 1993. – № 6. – С. 274.

4. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. № 3 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.

5. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 р. № 5 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 547-556.

6. Гусев Л. Н. Подследственность и подсудность в советском уголовном процессе. – М., 1974.

Михайлова Т. Н. Предание суду в советском уголовном процессе. – М., 1981.

Завдання

1. На досудовому слідстві під час ознайомлення з матеріалами кримінальної справи захисник подав клопотання про закриття справи за відсутністю доказів для обвинувачення його підзахисного П. у вбивстві (ст. 115 (умисне вбивство) КК України, але слідчий це клопотання відхилив. Справа

надійшла до районного суду за підсудністю. Суддя своєю постановою віддав П. до суду. Захисник обвинуваченого на цю постанову подав скаргу до апеляційного суду, посилаючись на те, що суддя при наявності клопотання про закриття справи, в якому слідчим було відмовлено, повинен був призначити справу до розгляду в розпорядчому засіданні за участю захисника, але не зробив цього, чим обмежив право обвинуваченого на захист.

Чи обґрунтована скарга захисника? Яке рішення у цій справі має прийняти апеляційний суд?

2. Постанова про віддання до суду:

12 квітня 2003 р. член Н-го апеляційного суду М., розглянувши матеріали кримінальної справи з обвинувачення у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ст. 152 (зґвалтування) КК України, встановив:

По справі зібрано достатньо достовірних доказів, які дають підставу для визнання К. та інших винними у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ст. 152 (зґвалтування) КК України. Дії винних кваліфіковані правильно, порушення вимог кримінально-процесуального закону відсутні.

На підставі викладеного, керуючись ст. 237, 242, 243 КПК України, постановив:

Віддати до суду К. та І. за ч. 4 ст. 152 КК України. Справу призначити до слухання на закритому судовому засіданні 30 квітня 2003 р. об 11.00 за участю прокурора і захисників.

До судового засідання викликати підсудних, потерпілих і свідків згідно з додатком до обвинувального вироку.

Суддя _____
(підпис)

Секретар судового засідання _____
(підпис)

Проаналізуйте постанову з точки зору її відповідності законі.

Чи можлива оцінка доказів у стадії віддання до суду?

Запитання для самоконтролю

1. У чому суть і завдання стадії віддання до суду?

2. Які форми віддання до суду передбачає чинний кримінально-процесуальний закон?

3. В яких випадках віддання до суду здійснюється в розпорядчому засіданні?

4. Які питання підлягають з'ясуванню при відданні обвинуваченого до суду?

5. Які особливості оцінки доказів у стадії віддання до суду?

6. Які питання підлягають вирішенню у зв'язку з підготовкою справи до розгляду в судовому засіданні?

7. Якими процесуальними актами оформляється рішення про віддання обвинуваченого до суду і який їх зміст?

8. Який процесуальний порядок віддання обвинуваченого до суду в розпорядчому засіданні?

9. Які рішення приймаються суддею одноособово і судом в розпорядчому засіданні?

10. В яких випадках суд повертає справу на додаткове розслідування?

11. В яких випадках суд закриває справу?

12. За яких умов суддя чи суд зупиняють провадження в справі?

13. Чи підлягають оскарженню постанови судді і ухвали розпорядчого засідання та чи вносяться на них подання прокурора?

14. Які дії, пов'язані з підготовкою до розгляду справи в судовому засіданні, має здійснити суддя після віддання обвинуваченого до суду?

Тема 16. ЗАГАЛЬНІ УМОВИ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

Нормативні акти та література

1. Про прокуратуру: Закон України від 05.1.1991 р. (ст. 34-36) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793; 1993. – № 50. – Ст. 474.

2. Про додержання судами України процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.12.1985 р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1996 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 480-486.

3. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.03.1988 р. № 3 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 511-520.

4. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 р. – № 5 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1994 р. № 2) // (*). – С. 547-556.

5. Добровольская Т. Н. Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса. – М., 1977.

Каретников А. С. Процессуальные основания возвращения уголовного дела на дополнительное расследование. – Саратов, 1978.

Ликас А. Л. Культура правосудия. – М., 1990.

Кримінальний процес України. – Х., 2000. – С. 348-363.

Завдання

1. До суду були віддані І. та П. у обвинуваченні в крадіжках із квартир у селищі міського типу “Будівельник”.

У процесі судового розгляду один з вказаних в обвинувальному висновку епізодів крадіжки – з квартири О. – не був підтверджений. Разом з тим було встановлено, що крім злочинів, інкримінованих підсудним, вони вчинили також

крадіжку з квартири Д. Суд виправдав підсудних у скоєні крадіжки з квартири О. і визнав їх винними у вчиненні злочинів, що були передбачені в обвинувальному висновку, а також в крадіжці з квартири Д.

Чи були в даному разі порушені межі судового розгляду? В яких випадках допускається зміна обвинувачення в суді? Чи правильно діяв суд?

Запитання для самоконтролю

1. Які завдання стадії судового розгляду кримінальної справи?
2. У чому суть принципів безпосередності та усності судового розгляду?
3. У чому полягає рівність учасників судового розгляду?
4. Яке процесуальне призначення головуєчого в судовому засіданні?
5. Чи в усіх випадках підсудний зобов'язаний брати участь в судовому засіданні?
6. Які права підсудного в судовому розгляді справи?
7. Хто може бути учасником судового розгляду справи?
8. Які заходи і ким можуть застосовуватися до порушників порядку в судовому засіданні?
9. Чим визначаються межі судового розгляду справи?
10. Чи допускається зміна обвинувачення в суді?
11. За яких умов і в якому порядку допускається порушення кримінальної справи за новим обвинуваченням підсудного?
12. Які підстави повернення справи на додаткове розслідування зі стадії судового розгляду?
13. За яких умов і в якому порядку допускається порушення кримінальної справи судом щодо нової особи?
14. В яких випадках суд має право відкласти розгляд справи?
15. Що є підставою для зупинення розгляду справи?
16. Чи вправі суд закрити кримінальну справу?
17. Які види ухвал (постанов) виносить суд і в якому порядку?
18. Хто з учасників судового розгляду має право принести зауваження на протокол судового засідання і який порядок їх розгляду?

Тема 17. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ

Нормативні акти та література

1. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990 р. № 5 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1994 р. № 12) // (*). – С. 547-556.

2. Про додержання судами України процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.12.1985 р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 480-486.

3. Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами України норм кримінально-процесуального законодавства, якими передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1978 р № 8 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1984 р. № 6; від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 428-432.

4. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. № 9 // (*). – С. 384-390.

5. Про застосування законодавства, що забезпечує незалежність суддів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1996 р. № 4 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 376-384.

6. Про застосування законодавства, яке забезпечує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному право на захист: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.07.1995 р. № 10 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 650-656.

7. Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.07.1995 р. № 11 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 657-660.

8. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 25.05.1998 р. № 15) // (*). – С. 395-401.

9. Алексеев Н. С., Макарова З. В. Ораторское искусство в суде. – Л., 1989.

10. Альперт С. Л. Производство по уголовным делам, возбуждаемым по жалобе потерпевшего. – Х., 1976.

11. Загорский Г. И. Судебное разбирательство по уголовному делу. – М., 1985.

12. Колбая Г. Г. Соотношение предварительного и судебного разбирательства. – М., 1975.

13. Нор В. Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве. – К., 1989.

14. Побегайло Г. Д. Судебные прения в советском уголовном процессе. – М., 1982.

15. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. – М., 1970. – Т. 2. Гл. 11-13.

Завдання

1. У підготовчій частині судового розгляду по справі С. і Л. обвинувачених у вчиненні злісного хуліганства, на запитання судді, чи одержали підсудні у встановлений строк копії обвинувального висновку С. дав позитивну відповідь. Л. же заявив, що він ознайомився з копією, яка була вручена С. не заперечує проти слухання справи.

Як має діяти суд?

2. О., обвинувачений в підпалі за ч. 2 ст. 119 (вбивство через необережність) КК України, заявив у підготовчій частині судового розгляду клопотання про відкладення справи й виклик до суду для допиту свідків Н., П. і Ч. для встановлення його алібі. Суд виніс таку постанову: “Вважаючи, що О. мав можливість клопотатися про виклик свідків під час досудового слідства, зокрема при виконанні вимог ст. 218 КПК України, заяву такого клопотання пид час розгляду справи судом належить розглядати як намагання відтягти її вирішення. У клопотанні О. відмовити й справу слухати далі”.

Після цього суд розглянув справу й виніс вирок. Чи правильні дії суду?

3. Під час розгляду кримінальної справи про звинувачення К. захисник С. подав до суду фотознімки місцевості, де, згідно з обвинувальним висновком, обвинувачений здійснив розбійний напад на П. Подані фотознімки свідчили, що протокол огляду місця події має суттєві недоліки щодо опису обставин місця події. У зв'язку з цим захисник С. подав клопотання про приєднання до справи вказаних фотознімків як доказів, а також про додатковий огляд місця події та відтворення обстановки та обставин події з участю підсудного К. Суд відмовив у цьому клопотанні в частині приєднання фотознімків як доказів, посилаючись у своїй постанові на те, що адвокат здійснив не належну йому функцію збирання доказів, яка покладена законом на орган досудового розслідування, прокуратуру та суд. Щодо провадження огляду місця події та відтворення обстановки й обставин події суд клопотання задовольнив.

Чи правильне це рішення суду?

4. При відкритті судового засідання по справі Б., обвинуваченого в заподіянні тілесних ушкоджень К. (ч. 1 ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження) КК України), адвокат Ю. заявив, що він уповноважений потерпілим захищати його інтереси, в підтвердження чого пред'явив суду ордер юридичної консультації. Своєю постановою суд допустив адвоката Ю. до участі в справі.

Після закінчення судового слідства, в процесі якого адвокат Ю. допитував підсудного, потерпілого та свідків, почалися судові дебати. Після промови прокурора суд надав слово для виступу захисникові підсудного – адвокату М. Адвоката Ю., незважаючи на його клопотання, суд не допустив до участі в дебатах. Своє рішення суд мотивував тим, що участь потерпілого або його представника в судових дебатах передбачена лише у випадках, вказаних у ч. 4 ст. 49 КПК України, до яких справа, що розглядається не належить. Чи правильне рішення суду?

5. При розгляді судом справи Є., обвинуваченого за ч. 2 ст. 119 (вбивство через необережність) КК України, прокурор в судових дебатах заявив, що на підставі матеріалів судового слідства він відмовляється від підтримання обвинувачення, оскільки нещасний випадок з Р. стався внаслідок грубої необережності з боку загиблого, який перебував у стані сильного сп'яніння.

Батько загиблого, який брав участь у справі на підставі ч. 5 ст. 49 КПК України, подав клопотання про надання йому можливості виступити в судових дебатах з метою обґрунтування винності підсудного. Пославшись на те, що

закон не надає потерпілому в справах даної категорії права на участь в судових дебатах, суд своєю постановою клопотання батька загиблого Р. відхилив.

Чи правильна постанова суду?

6. У справі про обвинувачення К. в крадіжці потерпілий подав цивільний позов про стягнення з обвинуваченого вартості викраденого майна.

На досудовому слідстві і судовому розгляді К. винним себе не визнав. У дебатах адвокат – представник цивільного позивача, який виступав після прокурора, почав аналізувати докази, що, за його думкою, доводили винність К. Суддя зупинив адвоката і запропонував йому дотримуватися у своїй промові лише питань, які стосуються цивільного позову.

Чи правильні дії судді?

7. При розгляді справи І., обвинуваченого в здійсненні розбійного нападу, суд оголосив протокол обшуку, згідно з яким у квартирі І; було знайдено пістолет “ТТ” № 1145278 ВШ, схований в шухляді з білизною. Крім цього, був оголошений протокол пізнання, в якому було відзначено, що потерпілий Т. серед пред'явлених йому осіб упізнав І., який напав на нього з пістолетом у ніч з 14 на 15 липня.

Підсудний І. заявив, що обшук в його квартирі провадився без понять. Тоді на судові засідання були викликані С. та М., які називалися в протоколі обшуку як поняті. За викликом з'явився тільки М., який засвідчив, що він був понятим під час обшуку в квартирі І. й підтверджує факт знайдення пістолета, але саме де він був знайдений, сказати не може, тому що був разом з С. (другий понятій) в іншій кімнаті.

Після оголошення протоколу пізнання І. та його захисник заявили про декілька порушень, допущених при провадженні цієї слідчої дії. Наприклад, слідчий вказав місце, яке він мав зайняти серед осіб, пред'явлених для пізнання. Потерпілий спочатку вказав на іншу особу, а не на І. тільки після розмови зі слідчим у коридорі зайшов у кабінет і пізнав І. Це підтвердили викликані на судові засідання поняті, а також особи, серед яких І. пред'являвся для пізнання.

В обвинувальному вирокі в справі І. суд послався на протоколи обшуку і пізнання як на докази, що підтверджують винність І. в здійсненні розбійного нападу.

Які порушення допущені судом і як їх можна усунути?

8. При розгляді справи С. про злісне хуліганство підсудний неодноразово порушував порядок засідання, у зв'язку з чим суддя попередив, що його буде виведено із залу засідання, якщо він і надалі буде поводитися непристойно. Незважаючи на це попередження, С. не змінив своєї поведінки: заважав допиту свідків, висловлював погрози на їх адресу, розірвав на собі сорочку, перебивав прокурора. У зв'язку з такою поведінкою за постановою судді підсудного було виведено із залу засідання.

Вирок, яким С. було засуджено до 3-х років позбавлення волі, було оголошеної судовому засіданні в присутності всіх учасників процесу, в тому числі й підсудного, якому суддя роз'яснив право оскарження вироку. У своїй скарзі С. просив про скасування вироку, оскільки йому не було надано

останнього слова і тим самим його було позбавлено права здійснювати свій захист.

Чи обґрунтована скарга С.?

9. Р. було притягнуто до кримінальної відповідальності за те, що він без спеціального дозволу зберігав і носив револьвер системи “Наган” (ч. 1 ст. 263 (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) КК України. При виконанні вимог ст. 218 КПК України захисник обвинуваченого подав слідчому клопотання про призначення криміналістичної експертизи, на вирішення якої просив поставити запитання: чи справний револьвер і чи придатний він для стрільби, а якщо непридатний, то чи є реальна можливість привести його в придатний для цього стан? Своє клопотання захисник мотивував тим, що, за твердженням Р., він з револьвера не стріляв і був переконаний в тому, що зброя несправна, і не мав наміру привести револьвер у придатний для стрільби стан. Слідчий відхилив клопотання захисника, пославшись на те, що протоколом огляду зброї, в якому брав участь як спеціаліст-продавець магазину “Полювання” З., встановлена придатність револьвера для стрільби.

Прокурор затвердив обвинувальний висновок і направив справу до суду. На судовому засіданні Р. наполягав на раніше зроблених показаннях. Після закінчення судового слідства захисник порушив клопотання про призначення криміналістичної експертизи для вирішення вказаних вище питань і просив повернути для цього справу на дослідження. Прокурор погодився з захисником у частині необхідності проведення криміналістичної експертизи, але вважав, що немає підстав для повернення справи на додаткове розслідування, оскільки револьвер приєднано до справи як речовий доказ, а для підготовки матеріалів на експертизу немає необхідності в проведенні слідчих дій. Разом з тим прокурор вважав, що на період проведення криміналістичної експертизи суд має зупинити справу. Суддя виніс постанову про призначення криміналістичної експертизи і зупинення розгляду справи на час її проведення.

Чи порушені вимоги закону під час досудового слідства? Чи правильний висновок прокурора на судовому засіданні? Чи правильні дії суду?

10. Т. і Є. було пред'явлено обвинувачення в тому, що вони, працюючи продавцями відділу магазину, привласнили 1050 грн. виторгу від проданих товарів (ст. 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) КК України). Нестачу названої суми було виявлено під час ревізії. На досудовому слідстві та в судовому засіданні обвинувачені не визнали себе винними, а виявлену нестачу пояснили тим, що працюють лише шість місяців і через свою недосвідченість неправильно оформляли документацію у відділі.

Суд виніс обвинувальний вирок, визнавши підсудних винними у привласненні 1050 грн. Підставами для цього вироку були такі висновки суду: “Т. і Є. не подали доказів того, що вони при одержанні й відпуску товарів допускали помилки, які й призвели до нестачі товарів. Свідки, допитані в судовому засіданні, характеризують підсудних як добре підготовлених працівників, які не зверталися за допомогою при оформленні документації

Хоча факт привласнення грошей в сумі 1050 грн. і викликає деякі сумніви, однак суд переконаний в тому, що нестача товарів мала місце, а сума нестачі підсудними не заперечується і в справі відсутні дані про те, що крадіжка могла бути вчинена іншими особами”.

Чи може бути визнаний законним і обґрунтованим вирок суду в цій справі?

11. Л. було віддано до суду за ч. 1 ст. 125 (умисне легке тілесне ушкодження) КК України за те, що він вдома, перебуваючи в нетверезому стані, висловлювався нецензурно, ображав дружину, а потім заподіяв їй легкі тілесні ушкодження. В судовому засіданні потерпіла – дружина підсудного заявила, що помирилася з чоловіком і просить справу закрити.

У кінці судового слідства захисник підсудного подав клопотання про зміну застосування ст. 46 (звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим) КК України та зважаючи на те, що ці злочини віднесені до справ приватного обвинувачення, просив справу закрити за примиренням потерпілої та підсудного.

У дорадчій кімнаті суд виніс постанову про застосування ст. 46 КК України і керуючись п. 6 ст. 6 КПК України, справу про звинувачення Л. закрити.

Чи правильне рішення суду про закриття справи?

12. Бригадир будівельної бригади К., раніше судимий за хуліганство, і покрівельник цієї бригади П. були віддані до суду за ч. 2 ст. 185 (крадіжка) КК України за те, що за попередньою домовленістю скоїли крадіжку шиферу, який належав ремонтно-будівельному управлінню, і продали невідомим особам.

Адміністрація РБУ подала цивільний позов про відшкодування матеріальної шкоди в сумі 4685 грн.

Під час судового розгляду громадський обвинувач – представник колективу РБУ – наполягав на суворому покаранні К., а щодо П. з урахуванням того, що злочин ним скоєно вперше, що він щиро розкався у вчиненому і має позитивну характеристику з місця роботи, просив суд передати його на поруки колективу РБУ.

Розглянувши справу, суд виніс обвинувальний вирок щодо К., а щодо П. справу провадженням закрити і віддати його на поруки колективу РБУ.

Як має бути вирішено цивільний позов?

13. К. було притягнуто до кримінальної відповідальності за вбивство Т. з хуліганських мотивів. Після пред'явлення К. обвинувачення за п. 7 ст. 115 (умисне вбивство) КК України слідчий в подальшому на підставі наявних матеріалів справи взяв під сумнів психічну повноцінність обвинуваченого і призначив стаціонарну судово-психіатричну експертизу. Експерти в своєму висновку вказали, що К. Страждає на психічну хворобу у формі алкогольного псевдопаралічу і не може бути засуджений.

Слідчий, не залучаючи до участі в справі захисника, виніс постанову про закриття кримінальної справи і передачу її до суду для вирішення питання про застосування до К. примусових заходів медичного характеру. Прокурор затвердив цю постанову слідчого і передав справу до суду. Суддя виніс справу

на судові засідання. Суд розглянув справу за участю прокурора, але без участі захисника і після допиту свідків та експерта постановив ухвалу про направлення К. на примусове лікування строком на три роки в психіатричну лікарню загального типу.

Чи допущені порушення в справі?

14. Неповнолітній О., раніше засуджений за ч. 2 ст. 185 (крадіжка) КК України до двох років позбавлення волі, але від відбуття покарання звільнений за амністією, був знову засуджений судом за ч. 2 ст. 185 КК України до трьох років позбавлення волі у ВТК загального режиму і відповідно до ст. 81 КК України виконання даного вироку було відстрочено на два роки. С. було визнано винним у тому, що він вночі проник до магазину “Промтовари”, викрав три магнітофони “Сатурн”, які намагався продати на ринку, але був затриманий працівниками міліції. На судовому засіданні причину скоєння злочину С. пояснював тим, що йому потрібні були гроші для гри в карти та купівлі спиртних напоїв.

Рішення про відстрочку даного вироку суд мотивував тим, що після звільнення від покарання С. вступив до ПТУ, де навчався задовільно. У мотивувальній частині вироку суд навів перелік обов'язків, покладених на засудженого в період відстрочки виконання вироку: “Успішно закінчити ПТУ, стати до роботи з обраної спеціальності й закінчити вечірню школу”. В матеріалах справи були зібрані дані про те, що після звільнення від покарання за амністією С. двічі притягувався до адміністративної відповідальності за дрібне хуліганство.

Чи допущені порушення в справі? Назвіть умови застосування відстрочки виконання вироку до неповнолітнього. В якій частині вироку має бути наведений перелік обов'язків, покладених на засудженого під час відстрочки виконання вироку?

Запитання для самоконтролю

1. З яких частин складається судовий розгляд справи?
2. У чому полягають суть і завдання підготовчої частини судового розгляду?
3. Які дії виконує суд у підготовчій частині і яка їх послідовність?
4. Як діє суд у разі неявки будь-кого з учасників судового розгляду?
5. Який порядок вирішення заяв і клопотань учасників судового розгляду до початку судового слідства?
6. Які завдання вирішує суд під час судового слідства?
7. Як встановлюється порядок дослідження доказів?
8. За допомогою яких судово-слідчих дій здійснюються дослідження і перевірка доказів за КПК України?
9. В яких випадках можуть бути оголошені на судовому засіданні показання підсудного, потерпілого та свідка, дані цими на досудовому розслідуванні справи?

10. Яке роз'яснення дав Пленум Верховного Суду України в постанові від 27.12.1985 р. щодо порядку призначення експертизи в суді (див. п. 15 постанови)?

11. В яких випадках судове слідство може бути відновлене після його закінчення?

12. Яке призначення і який порядок судових дебатів?

13. Який основний зміст обвинувальної та захисної промов?

14. За яких умов може бути використане право на репліку в судових дебатах?

15. Яке призначення останнього слова підсудного?

Тема 18. ВИРОК СУДУ

План колоквиуму

1. Поняття та процесуальне значення вироку суду.

2. Види вироків.

3. Складові частини вироку та їх зміст.

4. Таємниця наради суддів під час ухвалення вироку.

5. Питання, що вирішуються судом під час ухвалення вироку. Порядок їх вирішення. Окрема думка судді.

6. Проголошення вироку та роз'яснення його змісту.

7. Піклування суду про особисті та майнові інтереси засудженого або виправданого.

Нормативні акти та література

1. Про виконання судами України законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України з питань судового розгляду кримінальних справ і постановлення вироку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.06.1990. № 5 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1994 р. № 12) // (*). – С. 547-556.

2. Про додержання судами України процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд кримінальних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.12.1985 р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 480-486.

3. Перлов И. Д. Приговор в советском уголовном процессе. – М., 1980.

4. Кобликов А. С. Судебный Приговор. – М, 1966.

5. Надь Л. Приговор в уголовном процессе. – М. 1982.

Завдання

1. У провадженні слідчого є такі матеріали по справі А. (1955 р. народження, уродженця міста Д., українця, освіта 10 класів, неодруженого, ніде не працюючого, раніше не судимого, який проживає в місті Д. по вул. Матросова. 8, кв. 14 і Ю. (1953 р. народження, уродженця міста Д. українця,

позапартійного, освіта 8 класів, неодруженого, ніде не працюючого, раніше не судимого, який проживає в місті Д. по вул. Зерновій, 3., кв. 17):

1. Заява громадянина П., подана в Жовтневий РВВС про те, що 11 квітня на нього був вчинений розбійний напад.

2. Протокол допиту потерпілого П.: “11 квітня близько 23 години я повертався додому з роботи. На вул. Озерній до мене підійшли двоє незнайомих і, погрожуючи ножем, відібрали наручний годинник марки “Маяк” з чорним циферблатом і монограмою “П.С.”, демісезонне пальто сірого кольору з поясом, а також гроші в сумі 600 грн. (п'ять купюр по 100 грн. та дві – по 50 грн. Грабіжників я запам'ятав і можу впізнати”.

3. Постанова слідчого Жовтневого РВВС капітана міліції О. про порушення кримінальної справи і прийняття її до свого провадження.

4. Складений черговим Жовтневого РВВС 15 квітня протокол про затримання на ринку А. і О. і про відібрання в А. наручного годинника марки “Маяк” з чорним циферблатом.

5. Постанова слідчого про приєднання цього годинника до справи як речового доказу.

6. Протокол пред'явлення П. для впізнання А., в якому відзначено, що потерпілий П. впізнав А. як одного з тих, хто вчинив на нього напад.

7. Протокол пред'явлення П. для впізнання годинника, вилученого при затриманні А. та Ю., в якому вказано: “Із пред'явлених мені годинників впізнаю годинник марки “Маяк” за монограмою “П.С.”.

8. Протокол допиту потерпілого П.: “У пред'явленому мені А. впізнаю того грабіжника, який знімав з мене пальто. Ю. зростом і фігурою схожий на другого грабіжника, який погрожував мені ножем, але більш точно впізнати Ю. не можу”.

9. Протокол допиту свідка З.: “А. та Ю. знаю добре. Це нерозлучні приятелі в усьому і головним чином у постійному пияцтві”.

10. Постанова слідчого від 20 квітня про притягнення А. та Ю. як обвинувачених у справі за ч. 2 ст. 187 (розбій) КК України і про обрання щодо кожного з них запобіжного заходу – тримання під вартою.

11. Протокол допиту обвинуваченого А.: “Винним себе визнаю, напад на П. вчинив разом зі своїм знайомим Миколою, прізвище і місце проживання якого не знаю. Микола погрожував П. ножем, який він мав, а я відбирав годинник, гроші і зняв з нього пальто. Микола взяв собі пальто, а я годинник. Гроші поділили нарівно. Ю. в грабежі не брав участі. Я сказав йому, що у мене після смерті батька залишився годинник і запропонував піти на ринок продати його, а потім випити. Під час продажу годинника нас обох затримали”.

12. Протокол допиту обвинуваченого Ю.: “Винним себе не визнаю. У нападі на П. я не брав участі, А. сказав мені, що у нього після смерті батька залишився годинник, запропонував продати його на ринку, а потім випити. На ринку нас обох затримали. Раніше я цього годинника у А. не бачив”.

13. Цивільний позов П. про стягнення з А. і Ю. 900 грн. (300 грн. – вартість викраденого пальта і 600 грн. – гроші, які були відібрані при розбійному нападі).

14. Протокол ознайомлення потерпілого П., обвинувачених А. і Ю. з матеріалами справи.

15. Обвинувальний висновок, в якому сформульовано обвинувачення А. та Ю. за ч. 2 ст. 187 (розбій) КК України.

16. Постанова судді про віддання А. та Ю. до суду за тими ж статтями КК України.

17. У судовому розгляді підсудні, потерпілий і свідки дали такі ж показання, що й на досудовому слідстві.

Складіть вирок.

Запитання для самоконтролю

1. У чому полягає суть і значення вироку?
2. Які є види вироків?
3. Які існують види обвинувального вироку?
4. Які є підстави для схвалення виправдувального вироку?
5. Який порядок наради суддів при ухваленні вироку?
6. Які питання вирішуються судом при ухваленні вироку?
7. Чи може суд відновити судове слідство на етапі ухвалення вироку?
8. Який зміст вступної, мотивувальної та резолютивної частин обвинувального вироку?
9. Який зміст мотивувальної та резолютивної частин виправдувального вироку?
10. Що таке окрема думка судді та яке її процесуальне значення?
11. Який існує порядок проголошення вироку?
12. В яких випадках суд зобов'язаний або має право винести окрему ухвалу?
13. Який порядок вручення копії вироку засудженому або виправданому?
14. Які заходи вживає суд щодо піклування про неповнолітніх дітей та майна засудженого, а також відшкодування шкоди, заподіяної виправданому незаконними діями?

Тема 19. ПЕРЕГЛЯД У ПОРЯДКУ НАГЛЯДУ ВИРОКІВ І ПОСТАНОВ СУДУ, ЩО НАБРАЛИ ЗАКОННОЇ СИЛИ

Нормативні акти та література

1 Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. (ст. 38-41) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793; 1993. – № 50. – Ст. 474.

2. Про застосування судами України законодавства, що регламентує перегляд у порядку нагляду судових рішень в кримінальних справах: Постанова Верховного Суду України від 22.12.1989 р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 537-546.

3. Грун А. Я. Пересмотр приговоров в порядке судебного надзора. – М., 1969.

4. Перлов Д. И. Надзорное производство в уголовном процессе. – М., 1974.

5. Темушкин О. П. Организационно-правовые формы проверки законности и обоснованности приговоров. – М., 1978. – С. 177-205.

Завдання

1. В., раніше судимий, який відбував покарання у виправній колонії, знову був засуджений за злісне хуліганство до п'яти років позбавлення волі у виправно-трудоцій колонії загального режиму. Регіональна розподільча комісія призначила йому відбування покарання у виправній колонії мінімального рівня безпеки. Через 14 місяців прокурор області вніс протест, в якому просив скасувати рішення комісії на тій підставі, що В., згідно із законом, повинен відбувати покарання у виправній колонії середнього рівня безпеки.

Яке рішення у зв'язку з цим протестом має прийняти наглядова інстанція?

2. Вироком народного суду М. було засуджено за ч. 2 ст. 185 (крадіжка) КК України до позбавлення волі. Розподільча комісія призначила відбування покарання у виправній колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами утримання на 4 роки.

Після розгляду справи за скаргою засудженого судова апеляційна інстанція вирок змінила, кваліфікуючи дії М. за ч. 1 ст. 185 КК України і зменшила строк покарання до двох років позбавлення волі, а регіональна розподільча комісія призначила відбування покарання у виправній колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання. На це рішення регіональної розподільчої комісії прокурор області приніс протест, в якому вказував на необґрунтованість рішення розподільчої комісії стосовно вибору виду колонії і просив про її скасування.

Голова Державного департаменту України з питань виконання покарання, розглянувши протест, своїм рішенням скасував рішення регіональної розподільчої комісії.

Чи допущено порушення головою департаменту? Якщо так, то ким і в якому порядку воно може бути виправлено?

Запитання для самоконтролю

1. Які завдання стадії перегляду в порядку нагляду рішень суду, що набрали законної сили?

2. У чому полягає відмінність апеляційного і наглядного провадження?

3. Які етапи має стадія наглядного провадження?

4. Які суди є судами наглядної інстанції?

5. Хто з посадових осіб суду і прокуратури вправі внести протести в порядку нагляду?

6. Хто і за яких обставин наділений правом зупинити виконання вироку та інших рішень суду, які вступали в законну силу?

7. Чи обмежується в часі принесення протестів на вироки судів, які вступили в законну силу?

8. Який зміст і форма протесту в порядку нагляду?

9. Який порядок розгляду справи в порядку нагляду?
10. Які рішення вправі прийнята наглядова інстанція?
11. Які межі прав суду наглядової інстанції?
12. Які підстави для скасування чи змін вироку, ухвали чи постанови наглядової інстанції?
13. Які вказівки вправі давати суд наглядовій інстанції при скасуванні вироку чи ухвали суду?
14. Які зміст і форма постанов (ухвал) суду наглядової інстанції?

Тема 20. ВІДНОВЛЕННЯ СПРАВ У ЗВ'ЯЗКУ З НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Нормативні акти та література

1. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. (ст. 38-41) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53.
2. Про застосування судами України законодавства, що регламентує перегляд у порядку нагляду судових рішень у кримінальних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1989 р № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С 537-546.
3. Блинов В. М. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам. – М., 1968.
4. Темушкин О. Р. Организационно-правовые формы проверки законности обоснованности приговоров. – М., 1978. – С. 206-237.

Запитання для самоконтролю

1. Які завдання стадії відновлення справ у зв'язку з нововиявленими обставинами?
2. У чому полягає відмінність відновлення справ від наглядового провадження?
3. Які існують підстави відновлення справ за нововиявленими обставинами?
4. За яких умов перелічені в законі обставини можуть бути підставами для відновлення справ?
5. Які спеціальні строки встановлені для перегляду справ за нововиявленими обставинами?
6. Які етапи і проходить провадження за нововиявленими обставинами?
7. Що може бути приводом для порушення провадження за нововиявленими обставинами?
8. Хто з посадових осіб вправі порушити провадження?
9. Як реагує прокурор на привід для порушення провадження за нововиявленими обставинами?
10. Яким є процесуальний порядок оформлення результатів розслідування нововиявлених обставин?

11. Який встановлено процесуальний порядок внесення протесту про перегляд справи за нововиявленими обставинами?
12. В який суд вносяться протести?
13. Які можуть бути результати розгляду судом справи за нововиявленими обставинами?
14. Чому суд не може внести змін до вироку, ухвали чи постанови суду при встановленні нововиявлених обставин?
15. Який порядок провадження в справі після її відновлення у зв'язку зі скасуванням вироку за нововиявленими обставинами?

Тема 21. ВИКОНАННЯ ВИРОКУ, УХВАЛИ І ПОСТАНОВИ СУДУ

Нормативні акти та література

1. Кримінально-виконавчий кодекс України. – Х., 2003. – (ст.ст. 18, 86, 87, 88, 89).
2. Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 16.12. 2003 р. № 261 “Інструкція про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі”.
3. Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 16.12. 2003 р. № 261 “Положення про комісію з питань розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі”.
4. Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 16.12. 2003 № 261 “Положення про Апеляційну комісію Державного Департаменту України з питань виконання покарань з питань розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі”.
5. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджені наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань від 25 грудня 2003 р. № 275.
6. Про практику застосування судами України процесуального законодавства при вирішенні питань, пов'язаних з виконанням вироків: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.1990'р. № 11 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 556-562.
7. Кримінальний процес України. Підручник. – Х., 2000. – С. 416-430

Завдання

1. Вироком районного суду Т. було засуджено за ч. 1 ст. 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) КК України до одного року виправних робіт. Вирок набрав законної сили і направлений до виконання.

Прокурор області в порядку судового нагляду опротестував вирок, вказуючи на його м'якість. Постановою наглядової інстанції суду вирок було

скасовано і справу передано на новий розгляд зі стадії судового розгляду. При повторному розгляді справи Т. було засуджено за ч. 1 ст. 191 КК України до одного року позбавлення волі. Регіональна розподільча комісія направила його до виправної колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами утримання. Коли цей вирок набрав законної сили, Т. подав до районного суду довідку інспекції виправних робіт про те, що за першим вироком він відбув уже 4 місяці виправних робіт, і просив врахувати це при виконанні другого вироку.

Ким і в якому порядку має бути вирішено клопотання Т.?

2. Вироком районною суду Р. було засуджено за ч. 1 ст. 189 (вимагання) КК України до позбавлення волі строком на чотири роки. Регіональна розподільча комісія направила його до виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами утримання.

Відбуваючи покарання, Р. звернувся до прокуратури, що здійснювала нагляд за виконанням законності в місцях позбавлення волі із заявою про те, що до постанови вироку він перебував в ув'язненні один місяць і 17 днів, але цей час у строк покарання вироком не зараховано. На цій підставі Р. просив прокурора про зарахування вказаного часу в строк покарання, визначеного судом.

Як і в якому порядку має бути вирішено клопотання Р.?

3. Х. було віддано до суду за ч. 1 ст. 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) КК України по обвинуваченню в тому, що він розтратив належні КСП матеріальні цінності. Правління КСП заявило в справі цивільний позов у розмірі 10 мінімальних заробітних плат.

Суддя ухвалив обвинувальний вирок з призначенням покарання. Щодо цивільного позову у вироку ніяких вказівок не містилося. Після постановлення вироку правління КСП звернулося до суду із заявою, в якій просило вирішити питання про цивільний позов. Суд розглянув цю заяву в порядку, передбаченому ст. 411 КПК України, за участю прокурора, представника КСП, засудженого Х. і ухвалив задоволення поданого позову та стягнення на користь КСП з Х. вказаної в позові суми.

Чи правильні дії суду?

4. Вироком районного суду Л. було засуджено за ч. 1 ст. 185 (крадіжка) КК України до одного року позбавлення волі умовно з випробним строком 3 роки. Суд, посилаючись на положення ст. 75 КК України прийняв рішення про звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням.

Через шість місяців Л. вчинив крадіжку мотоцикла у Б., за що його було засуджено за ч. 2 ст. 185 КК України до двох років позбавлення волі. Однак при розгляді цієї справи суд не вирішив питання про приєднання до цього покарання обраного раніше покарання. У. Зв'язку з цим районний суд через півтора роки після другого вироку прийняв ухвалу, в якій на підставі ст. 412 КПК України приєднав один рік позбавлення волі, призначений за першим вироком, до покарання за другим вироком, визнавши покарання за сукупністю вироків – три роки позбавлення волі.

У своїй скарзі прокуророві засуджений вказав на те, що суд зробив неправильно, оскільки після набрання сили вироком за скоєний новий злочин пройшло більше року і, приєднавши покарання за новий злочин, суд порушив вимоги ст. 385 КПК України.

Чи обґрунтована скарга засудженого?

5. Вироком районного суду К. було засуджено до 10 років позбавлення волі за ч. 3 ст. 187 (розбій) КК України. Регіональна розподільча комісія призначила відбуття покарання у виправній колонії середнього рівня безпеки. Після відбуття 2/3 строку покарання, К. за сумісним поданням адміністрації виправної колонії і наглядової комісії при виконкомі районної ради народних депутатів було представлено до умовно-дострокового звільнення з місць позбавлення волі (ст. 81 КК України). У поданні вказувалося, що К. відбув 2/3 строку покарання, порушень режиму не допускав, чесно ставився до праці, мав заохочення, твердо став на шлях виправлення.

Суддя розглянув матеріали цієї справи, без участі представника виправної колонії і наглядової комісії і виніс постанову про відмову К. в умовно-достроковому звільненні. У своїй постанові суддя пояснив, що хоч К. і відбув 2/3 строку покарання, але при цьому не довів свого виправлення, оскільки не брав участі в діяльності самодіяльних організацій виправної колонії, а вчинений ним злочин характеризується підвищеною суспільною небезпекою.

Чи допущені порушення в даній справі?

Запитання для самоконтролю

1. Які завдання стадії виконання вироку, ухвали, постанови суду?
2. Коли рішення суду в кримінальних справах набирає законної сили?
3. Який порядок звернення вироку до виконання?
4. Які підстави для надання судом відстрочки виконання вироку?
5. Які питання вирішуються судом в процесі фактичного виконання вироку?
6. Які умови, підстави і порядок умовно-дострокового звільнення від відбуття покарання або заміни покарання більш м'яким?
7. Які умови, підстави і порядок дострокового звільнення від відбування покарання у зв'язку з хворобою або інвалідністю?
8. Які підстави і порядок заміни покарання іншим покаранням у процесі виконання вироку?
9. Які питання, що виникають при виконанні вироків внаслідок їх недоліків, має право вирішувати суд, який ухвалив вирок? Які межі прав суду при цьому?
10. В якій постанові Пленуму Верховного Суду України містяться роз'яснення щодо виправлення недоліків вироку самим судом?
11. Які питання вирішуються судом після відбуття засудженим призначеного покарання?
12. Який процесуальний порядок вирішення питань, пов'язаних з виконанням вироку?

13. Які постанови суду (судді) з питань, пов'язаних з виконанням вироку, не підлягають оскарженню, а які підлягають?

14. В якому випадку оскарження вироку, ухвали і постанови суду тягне за собою зупинення їх виконання?

15. Чи здійснює суд і в яких формах контроль за виконанням вироку?

16. Які форми участі громадськості в стадії виконання вироку?

17. Хто і в якому порядку здійснює нагляд за законністю виконання вироку?

Тема 22. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Нормативні акти та література

1. Про практику застосування судами України законодавства в справах про злочини неповнолітніх і про втягнення їх у злочинну та іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1981 р. № 5 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 12.10.1989 р. № 3; від 04.06.1993 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 12) // (*). – С. 432-436.

2. Гуковская Н. М., Долгова А. И., Миньковский Г. Н. Расследование и судебное разбирательство дел о преступлениях несовершеннолетних. – М., 1974.

3. Мельникова З. В. Правосудие по делам несовершеннолетних: История и современность. – М., 1990.

4. Кримінальний кодекс України. Підручник. – Х., 2000. – С. 464-468.

5. Бандурка О. М., Трубников В. М., Яровий А. О. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно-трудових колоній. – Х., 2003.

Завдання

1. Чотирнадцятирічний М. викрав із радіокабінету своєї школи двадцять радіоламп та деякі прилади, чим заподіяв школі матеріальні збитки.

На слідстві М. пояснив, що він дуже любить радіотехніку, збирався сконструювати свій радіоприймач, але для цього не вистачало певних радіодеталей. З цією метою він їх і викрав із шкільного кабінету. У характеристиці за підписом директора школи відзначено, що М. захоплюється фізикою, раніше за ним подібних вчинків не спостерігалось, в навчанні наполегливий і дисциплінований.

Які є вимоги закону щодо допиту неповнолітнього свідка? Яке рішення належить прийняти слідчому в цій справі? Хто і як мусить нести матеріальну відповідальність за шкоду, що заподіяв підліток?

Назвіть форми участі громадськості в стадії досудового розслідування кримінальної справи.

Складіть процесуальні документи, які, на Вашу думку, зобов'язаний скласти слідчий з даної справи.

2. За фактом крадіжки мотоцикла слідчий порушив кримінальну справу, але, не встановивши особи, яка скоїла злочин, справу зупинив і дав доручення органу дізнання провести необхідні оперативно-розшукові дії.

Через два роки були знайдені докази, що крадіжку мотоцикла здійснив Г. напередодні свого шістнадцятиріччя. На цей момент Г. проходив дійсну службу в Збройних силах України.

Хто має продовжити досудове слідство в справі за підслідністю? Як належить процесуальне оформити цю дію?

З урахуванням того, що Г. вчинив злочин неповнолітнім, як належить його допитувати та вирішувати питання про притягнення як обвинуваченого?

Чи є у слідчого можливість звільнити Г. від кримінальної відповідальності? Якщо є, то яким чином?

Запитання для самоконтролю

1. Чим пояснюються особливості провадження в кримінальних справах про злочини неповнолітніх?

2. Які є підстави для звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності?

3. Які обставини належать до предмета доказування в справі неповнолітніх?

4. Яка застосовується форма розслідування кримінальних справ щодо неповнолітніх і хто їх розслідує?

5. Чи застосовується до неповнолітніх затримання? Якщо так, то якій й його порядок?

6. Які запобіжні заходи можуть застосовуватися до неповнолітнього обвинуваченого?

7. Який порядок висунення обвинувачення і особливості допиту неповнолітнього обвинуваченого?

8. Чи обов'язкове виділення справи про злочин неповнолітнього в окреме провадження, якщо він вчинив злочин разом з дорослим?

9. Які особливості реалізації права на захист неповнолітнього обвинуваченого?

10. Хто, крім захисника, представляє інтереси неповнолітнього в кримінальному процесі?

11. Які процесуальні права має в кримінальному процесі законний представник неповнолітнього обвинуваченого (підсудного)?

12. З якою метою суд має право викликати на судові засідання представників:

а) служби по справах неповнолітніх;

б) кримінальної міліції;

в) представників підприємств, установ і організацій?

Чи однакове їх процесуальне становище в суді?

13. Чи може неповнолітній підсудний бути виведений із залу судового засідання? Якщо так, то за яких обставин?

14. В яких випадках суд зобов'язаний при ухваленні вироку обговорити питання про необхідність призначення неповнолітньому засудженому громадського вихователя?

15. В яких випадках суд може замість кримінального покарання застосувати до неповнолітнього примусовий захід виховного характеру?

16. Який порядок досудового провадження в справах про суспільне небезпечні діяння, вчинені особою, яка не досягла віку, з досягненням якого можлива кримінальна відповідальність?

17. Які існують примусові заходи виховного характеру за кримінальним законом України?

18. Яким є порядок застосування і скасування примусових заходів виховного характеру щодо неповнолітніх?

19. Який встановлений порядок розгляду судом справ про суспільне небезпечні діяння осіб, які не досягли віку, з якого можлива кримінальна відповідальність?

Тема 23. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ І ПРИМУСОВОГО ЛІКУВАННЯ

Нормативні акти та література

1. Про судову практику по застосуванню примусових заходів медичного характеру: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 19.03.1982 р. № 2 (зі змінами, внесеними Постановою Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3) // (*). – С. 445-450.

2. Галаган А. И. Особенности расследования органами внутренних дел общественно опасных деяний лиц, признаваемых невменяемыми. – К., 1986.

Запитання для самоконтролю

1. Які встановлені підстави для застосування примусових заходів медичного характеру і примусового лікування?

2. Які заходи медичного характеру, що здійснюються лікувальними закладами органів охорони здоров'я, передбачені КК України?

3. Які особливості досудового слідства в справах про неосудних та осіб, які захворіли на душевну хворобу після вчинення злочину?

4. Який процесуальний документ складає слідчий, якщо він встановить неосудність особи, яка вчинила суспільне небезпечне діяння, та який його зміст?

5. Які дії вправі вчинити прокурор після одержання справи про застосування примусових заходів медичного характеру і примусового лікування?

6. Чи допускається до участі в провадженні справ даної категорії захисник, якщо так, то з якої стадії?

7. Які підготовчі дії здійснює суддя (суд) після одержання справи про застосування примусових заходів медичного характеру і примусового лікування та яким процесуальним документом вони оформляються?

8. Чи обов'язкова участь у розгляді судом справи особи, щодо якої ведеться провадження?

9. Які питання вирішуються судом у справах про застосування примусових заходів медичного характеру і примусового лікування?

10. Які рішення може прийняти суд у таких справах та яким процесуальним документом вони оформляються?

11. За яких умов може відбутися скасування або зміна примусових заходів медичного характеру і примусового лікування та в якому порядку?

12. Який існує порядок відновлення кримінальних справ щодо осіб, які захворіли на душевну хворобу після вчинення злочину, але в результаті лікування видужали?

13. Які роз'яснення дав Пленум Верховного Суду України щодо можливості розгляду в суді кримінальної справи стосовно підсудного і неосудного, які є співучасниками вчинення суспільне небезпечного діяння?

14. Чи вправі суд при застосуванні примусових заходів медичного характеру і примусового лікування визначити в ухвалі назву конкретної психіатричної лікарні, в якій має проводитися примусове лікування, його строк?

15. Чи підлягають оскарженню ухвали суду (постанови судді) про застосування (незастосування) примусових заходів медичного характеру і примусового лікування?

17. Який порядок звільнення засудженого, що захворів душевною хворобою, від подальшого відбуття покарання?

Тема 24. ПРОТОКОЛЬНА ФОРМА ДОСУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАТЕРІАЛІВ

1 Про внесення змін і доповнень до кримінального та кримінально-процесуального законодавства Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 20.03.1985 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1985. – № 14. – Ст. 31; № 33. – Ст. 787.

2. Про практику застосування судами України законодавства про протокольну форму досудової підготовки матеріалів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.06.1986 р. № 6 (зі змінами, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 04.06.1993 р. № 3; від 13.01.1995 р. № 3; від 03.12.1997 р. № 3) // (*). – С. 497-501.

3. Дьяченко В. И. Протокольная форма досудебной подготовки материалов. – 1085.

4. Ч Басков В. И. Протокольная форма досудебной подготовки материалов. – 1989.

5. Кримінальний процес України. Підручник. – Х., 2000. – С. 456-461.

Запитання для самоконтролю

1. Чим пояснюється введення в кримінальне судочинство протокольної форми досудової підготовки матеріалів?
2. Коли вперше до вітчизняного кримінального процесу була введена протокольна форма досудової підготовки матеріалів?
3. Щодо яких правопорушників не можна застосовувати протокольну форму досудової підготовки матеріалів?
4. Чи є протокольна форма досудової підготовки матеріалів різновидом дізнання або досудового слідства?
5. Перелічіть злочини, при виявленні яких застосовується протокольна форма досудової підготовки матеріалів?
6. Хто і в який строк встановлює обставини вчиненого злочину і особу правопорушника?
7. Яким способом здійснюється встановлення цих обставин?
8. Як забезпечується прибуття правопорушника на виклик органу дізнання і суду?
9. Чи застосовується до правопорушника запобіжний захід? Якщо так, то коли і ким?
10. Який процесуальний документ складається органом дізнання про вчинене правопорушення і як він називається?
11. Які відомості містить протокол досудової підготовки матеріалів про вчинене правопорушення?
12. Які матеріали додаються до протоколу?
13. Які права начальника органу дізнання при одержанні протоколу з матеріалами?
14. Хто надсилає протокол досудової підготовки матеріалів до суду?
15. В яких випадках у кримінальних справах з протокольною формою досудової підготовки матеріалів проводиться досудове слідство?
16. Хто і які процесуальні дії виконує в справі з протокольною формою досудової підготовки матеріалів при надходженні її до суду?
17. На які істотні порушення кримінально-процесуального закону вказав Пленум Верховного Суду України (1986 р.) у своєму керівному роз'ясненні як на підставу повернення її для проведення попереднього слідства?
18. Хто може прийняти рішення про повернення матеріалів досудової підготовки органу дізнання для з'ясування істотних додаткових обставин?
19. Хто визнає особу потерпілою, якщо їй злочином заподіяно моральну, фізичну чи майнову шкоду?
20. Чи вирішується судом у справі з протокольною формою досудової підготовки матеріалів питання про відшкодування завданої злочином майнової шкоди?
21. Коли і хто має право ознайомитися з матеріалами справи з протокольною формою досудової підготовки матеріалів?
22. Який процесуальний документ, ким і в який термін має бути вручений підсудному в справі з протокольною формою досудової підготовки матеріалів?
23. Які права має суд щодо справи з протокольною формою досудової підготовки матеріалів під час розгляду її в судовому засіданні?

Загальні положення	3
Теми 1 і 2. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ І СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	6
Тема 3. ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ	9
Тема 4. СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	12
Тема 5. ДОКАЗИ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)	18
Тема 6. ПРОЦЕС ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ ТА ЙОГО СУБ'ЄКТИ	21
Тема 7. ОКРЕМІ ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ	22
7.1. Показання осіб як докази в кримінальному процесі	22
7.2. Речові докази в кримінальному процесі	24
7.3. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному процесі	26
7.4. Протоколи слідчих і судових дій та інші документи як джерело доказів	28
Тема 8. ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ	29
Тема 9. ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	32
Тема 10. ПОНЯТТЯ І ВИДИ СЛІДЧИХ ДІЙ	35
Тема 11. ВИСУНЕННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ І ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО	37
Тема 12. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ	39
Тема 13. ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ТА ЙОГО ЗАКІНЧЕННЯ ШЛЯХОМ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ	41
Тема 14. ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА СКЛАДАННЯМ ОБВИНУВАЛЬНОГО ВИСНОВКУ	44
Тема 15. ВІДДАННЯ ОБВИНУВАЧЕНОГО ДО СУДУ	47
Тема 16. ЗАГАЛЬНІ УМОВИ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	49
Тема 17. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ	50
Тема 18. ВИРОК СУДУ	57
Тема 19. ПЕРЕГЛЯД У ПОРЯДКУ НАГЛЯДУ ВИРОКІВ І ПОСТАНОВ СУДУ, ЩО НАБРАЛИ ЗАКОННОЇ СИЛИ	59
Тема 20. ВІДНОВЛЕННЯ СПРАВ У ЗВ'ЯЗКУ З НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ	61
Тема 21. ВИКОНАННЯ ВИРОКУ, УХВАЛИ І ПОСТАНОВИ СУДУ	62
Тема 22. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ НЕПОВНОЛІТНІХ	65
Тема 23. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ І ПРИМУСОВОГО ЛІКУВАННЯ	67
Тема 24. ПРОТОКОЛЬНА ФОРМА ДОСУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАТЕРІАЛІВ	68